

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XXIII - Број 529
Субота, 17. фебруар 1962.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

КРОЗ ВЕКОВЕ

КАО ЛИМУЗИНА

Комплетна опрема једног средњовековног витеза стајала је веома много. У данашњем новцу то би достигло цену једног модерног, луксузног путничког аутомобила. Разумљиво је да су у средњем веку само веома имућни племићи могли себи да дозволе једну тако скупу гардеробу.

сузног путничког аутомобила. Разумљиво је да су у средњем веку само веома имућни племићи могли себи да дозволе једну тако скупу гардеробу.

ЧУДНА ОПКЛАДА

Када је 1904. године избио руско-јапански рат, Ломакин, један од најбогатјих трговца у Москви, опкладио се да ће Јапаници молити за мир пре 1. јула 1904. године. Ломакин је изгубио опкладу и морао да испуни њене услове: појео је своје чизме. Руско-јапански рат завршио се тек у септембру 1905. године, и то јапанском победом.

НАЈВЕЋЕ ЗВОНО

Највеће звон на свету је „Цар Колокол“ које је било изливено 1737. године у Москви. Звон је тешко 200 тона а његови зидови дебели су просечно 48 сантиметара. Када су дрвене

греде на коме је висило изгореле, звон је пао и на једној страни проло. Том приликом оно се дубоко зарило у земљу. Данас највеће звон на свету стоји на гранитном постољу у Кремљу.

СТАКЛО И ЗЛАТО

У неким старим хроникама забележено је да је несаломљиво стакло било пронађено још за време римског императора Тиберија (42. пре наше ере - 37. наше ере). Међутим, боје се да би овај изум могао да смањи вредност злату, Тиберије је наредио да се проналазачу тајно одруби глава. Заједно са њим била је покопана и тајна прављења несаломљивог стакла.

У ОВОМ БРОЈУ: Мистерија нацистичког прага. Катастрофалне појаве Стогодишњица хумористичке штампе. Глумци у старом Риму. Прича о Мервеј. Анејдоше. Хумор

ГЛУМЦИ У СТАРОМ РИМУ

ЊИХОВЕ ЗАРАДЕ И ЊИХОВИ СПОРОВИ

Од три некадашња велика римска позоришта, Балбусово је имало 11.500 места, Помпејево 17.500 и Марцелусово 20.500. Толико седишта данас нема ни у једном позоришту ниједног града на свету. Римљанима нису биле стране ни покретне позорнице, које су прављене као дрвене куће наслонене једна на другу. Пре подне су давани позоришни комади, а после подне су у амфитеатру приређиване борбе гладијатора.

Како римски писач Марконије прича, велики трагичар Езоп је поседовао

имовину од 20 милиона сестерција, тако да је по богатству био раван тадашњем великом богаташу Лукулу, познатом по великим и сјајним гозбама. Чувени глумци су и тада, у првом веку пре наше ере, повећавали своје богатство помоћу веза са финансијским круговима, спекулишући на берзи, као што данас чине чувене филмске звезде и глумци.

Позоришта, и сцена и глумци, били су богато опремљени и очаравали су гледаоце. На позорницу су извођене масе стати-

ста да би се публика што боље забављала. Цицерон је забележио да је приликом приказивања трагедије „Клитемистра“ доведено на позорницу 600 мазги. Када је даван „Тројански коњ“ на позорницу је изнето 3000 крчага за вино.

Једна врло омиљена играчица, Дионизија, зарађивала је годишње 200.000 а глумац Росциус познат нарочито по својим улогама у Плаутовим комедијама, 600.000 сестерција. Сем тога, он је од државе примао за сваку представу по 5.300 сестерција. Кад се јако обогатио, одрекао се хонорара а трошкове за његову трупу такође су му надокнађивали.

Племић Фаниус Кареа имао је роба обдареног за глуму и глумац Росциус се примио да га обучи и уговорно са Фаниусом да му се од зараде тога роба даје половина као награда за рад. Једним несрећним случајем његов ученик је страдао а Росциус је тражио да му убице „будућег уметника“ плате накнаду за већ уложени труд. Суд је поравнао парничаре и Росциус је добио као накнаду једно пољско добро у вредности 100.000 сестерција.

После тога настао је спор са Фаниусом, сопствеником роба који је тражио свој део. Тако је захваљујући добром адвокату Сатурнусу добио половину од досушене суме иако је Росциус заступао Цицерон.

Вредност тадашњег римског новца, независно од његове куповне снаге у оно доба, једне сестерције — одговарала је данашњој 1/5 или 1/6 златне немачке марке.

МИСЛИ И ПОСЛОВИЦЕ

Никад није касно да се учини добро дело. (Агамемнон)

Ако посуда није чиста, и све што се у њу стави загади се. (Хорације)

Ако је неко рођен у шталу, не значи да је коњ. (Гете)

И најбољи човек може да се превари у рђавим тренуцима. (Гете)

Човек не мора увек да буде херој, али може да буде човек. (Гете)

Ако се неко прави да је мали као црв, онда не треба ни да се жали кад га неко нагази. (Кант)

Неки људи могу да се одупру свему, сем искушењу. (Фрост)

Постоје две врсте људи: који апсолутно све знају и који апсолутно ништа не знају. (Оскар Вајлд)

*

Најлепша хаљина једне жене је скромност. (Шпанија)

Искрен човек каже истину увек, а паметан у прави час. (Јава)

Ко воли посао тај га ради полако, а ко га се боји обавља га брзо. (Сардинија)

Жеља треба да буде слуга, а не господар. (Бали)

*

Људи се често мењају, али ретко набоље.

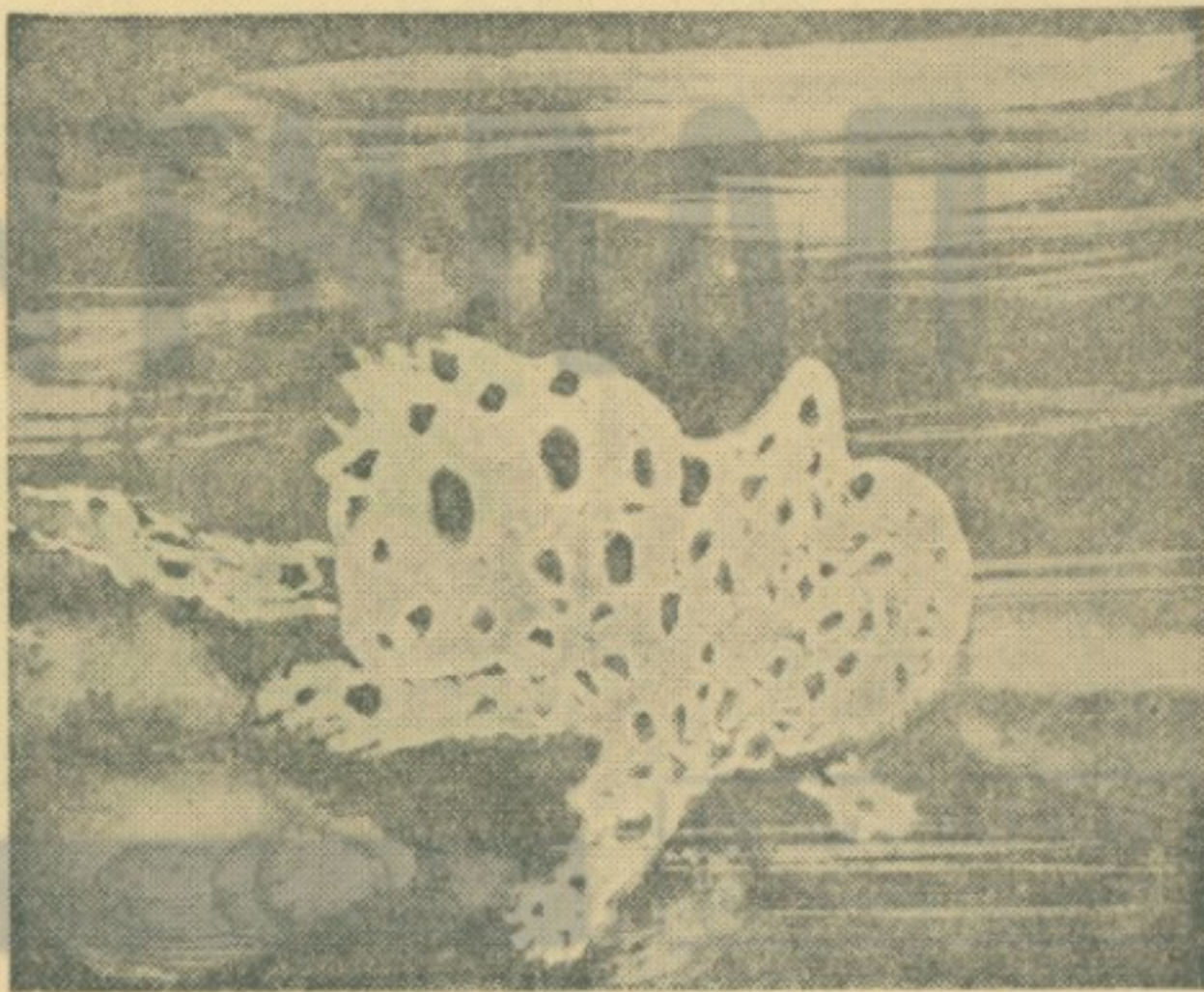
Кад човек живи с богаљима, научи да хода као и они.

Свако зна шта га жуљи.

Кад магарца поје на пут не враћа се кај коњ.

Околности учине људе и храбрима и кукавицама.

Човек с курјацима научи да урла.

РИБА — МИШ

Морнари совјетског истраживачког брода на коме се налазио и припадник Иаанов уловили су у тропским водама крај обале Западне Африке једну чудну рибу. На први поглед ова мала риба није нарочито упадљива: сивојута с тамним пегама, шареним перајима и репом и ситним очима као глава чиоде.

Наш ихтиолог извадио је рибицу из ведре с водом, положио је на длан и... она се надула као лопта — пише Иаанов у свом дневнику. — Њен еластични трбух увећао се неколико пута, мала уста су се широм отворила, а леђно пераје претећи се наострешило. Рибу су вратили у ведро и она, испустивши из себе ваздух, поново је добила свој обичан изглед.

Ову чудну рибу називају риба-миш. Она није занимљива само по таме што може да надува своје тело, већ и што хода по дну. Као „ноге“ служе јој мала грудна пераја.

Подигавши мало предњи део тела, риба сигурно корача по муљевитом дну тражећи себи храну. Али, „пешаку“ се на путу испречило густ корални жбун или камен обрастао алгата. Да не би губила време у заобилажењу препреке, риба се одиже од дна и почиње да плива: малопређашње ноге опет су преузеле улогу пераја.

Риба-миш плива прилично лагано. Већи део дана она пре пузи међу камењем или, притавивши се, мами к себи мале ципу рибу и то помоћу нарочито треперавог органа који јој се налази испод уста.

Рибу-миш може да озледи или прогута сваки мало већи и јачи становник мора. Али, у критичном тренутку нарочито гасови који се стварају у цревима надувавају рибу да јуни јој застрашујући изглед. Она се тада муљевитом брзином, као ваздушни мехур, подиже у вис остављајући збуњеног непријатеља далеко из под себе.

Ripley Вероватни ишли не!

СМРТ ОД СТРАХА
ЏОРџ I (1660-1727), краљ Енглеске држао је своју жену Софију Доротеју заточени 32 године — све док није умрла 1726 до јануара 1727. У његове кочице неко је убацио писмо које је носило њен лажни потпис којим га она тобоже позива на страшни суд. СУБЈЕРНИ ВЛАДАР УМРО ЈЕ У КОЧИЈАМА ОД СТРАХА!

ПАРАДАЈЗ
 КОЈИ ЈЕ СВОЈИМ ОБЛИКОМ ПОДСЕЉАО НА ПЛОВЧЕ НАШЛА ЈЕ ДОНА АВАНЗАТС ИЗ ОБЕРНА (САД)

ВАУ ЕН НАМУС, ЧУВЕНИ УГАШЕНИ ВУЛКАН — ДУБОК 160 МЕТАРА И СА ОБИМОМ ОД 95 КИЛОМЕТАРА — НАЛАЗИ СЕ У НАЈСУШНИЈЕМ ДЕЛУ САХАРЕ МЕЂУТИМ, У ГРОТЛУ ВУЛКАНА ИМА ВИШЕ РАЗНОБОЈНИХ ЈЕЗЕРА — ЦРВЕНО, ЗЕЛЕНО, ПЛАВО И УЛТРАМАРИН — ДНО МУ ЈЕ ОБРАСЛО БУЏНОМ ВЕГЕТАЦИЈОМ И НАСТАЊЕНО ХИЛАДАМА ПТИЦА!

СТАРА АЗБУКА
 АФРИЧКОГ НАРОДА ТАУРЕГА МОЖЕ ДА СЕ ПИШЕ И С ЛЕВА НА ДЕСНО И С ДЕСНА НА ЛЕВО ОДОЗДО НА ГОРЕ И ОДОЗГО НА ДОЛЕ — ЊУ УМЕЈУ ДА ЧИТАЈУ И ПИШУ САМО ПЛЕМЕНСКИ КОВАЧИ!

НАДГРОБНИ СПОМЕНИК
 ТОМАСА ВЕЗРА ИЗ БЕЛГОСТА (ШРСКА) У СТВАРИ ЈЕ МЕРМЕРНИ КАМИН ИЗ ЊЕГОВЕ РОДНЕ КУКЕ

СЛЕПИ ВОДИЧ КРОЗ САХАРУ
 МОХАМЕДА ОУД ЗУМЗУМА ИЗ ЧАРА (МАВРИТАНИЈА) СМАТРАЛИ СУ НАЈИСКУСНИЈИМ ВОДИЧЕМ КРОЗ САХАРУ. ОН ЈЕ 38 ГОДИНА ВОДИО КАРАВАНЕ КРОЗ ЧИТАВУ ПУСТИЊУ ИАКО ЈЕ ОД РОЂЕЊА БИО СЛЕПИ!

Три месеца лево — три месеца десно

Седамдесет шестогодишњи Снди Кит, за кога се тврди да има најгушћу косу у читавој Шкотској, открио је ових дана своју „тајну“. И поред тога што је његова породица позната по раном наступању ћелавости, Кит је до дубоке старости успео да сачува косу. Он се, како тврди, строго придржава рецепта који му је пре 60 година

препоручно један стари морнар. Рецепт гласи: сваког дана натрљати косу вискијем. Три месеца сву косу треба четкати и чешљати на леву страну, три месеца на десну, три месеца на горе и три месеца с раздељком на средини. Сваке вечери пре спавања косу четкати према челу". Кит признаје да га је овај рецепт стајао досад вероватно неколико буради вискија, али он не жали јер му читава Шкотска завиди на коси која је и поред његових година права „лавања грива“.

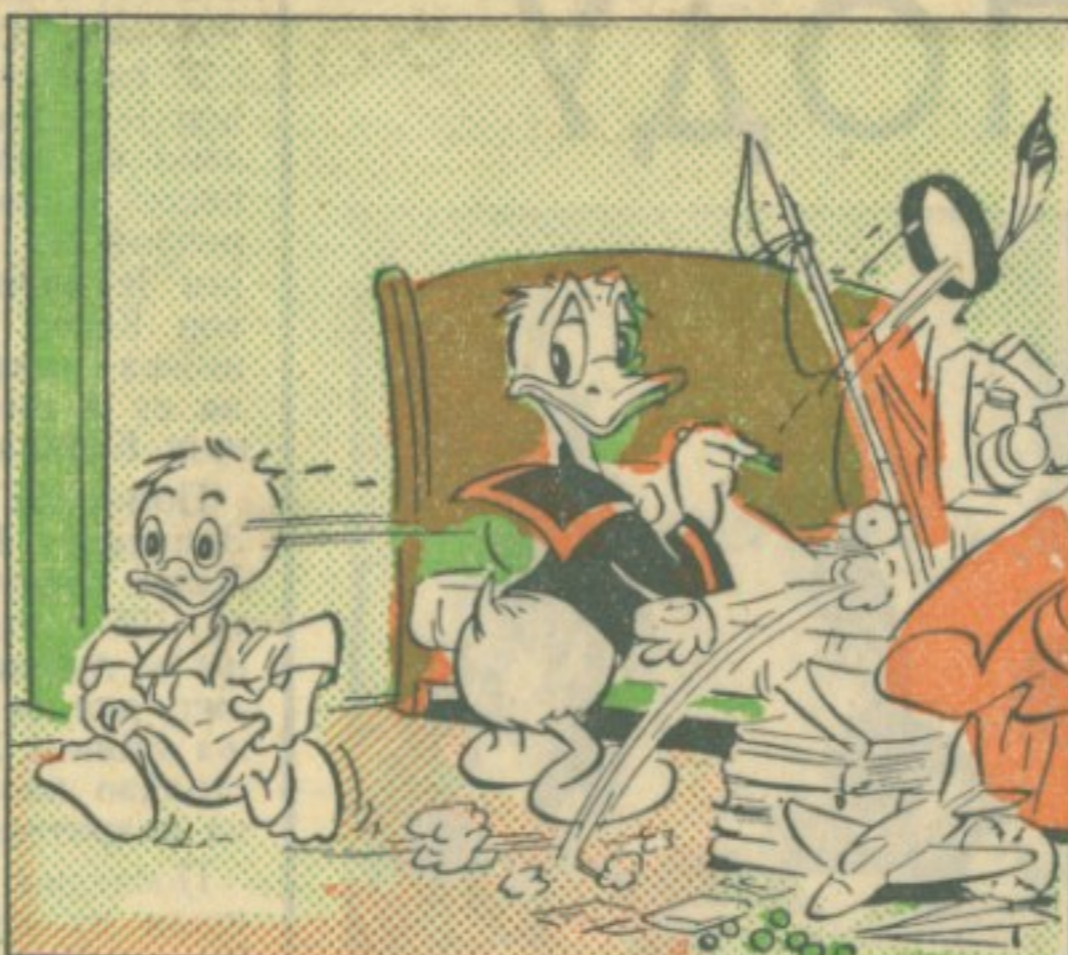
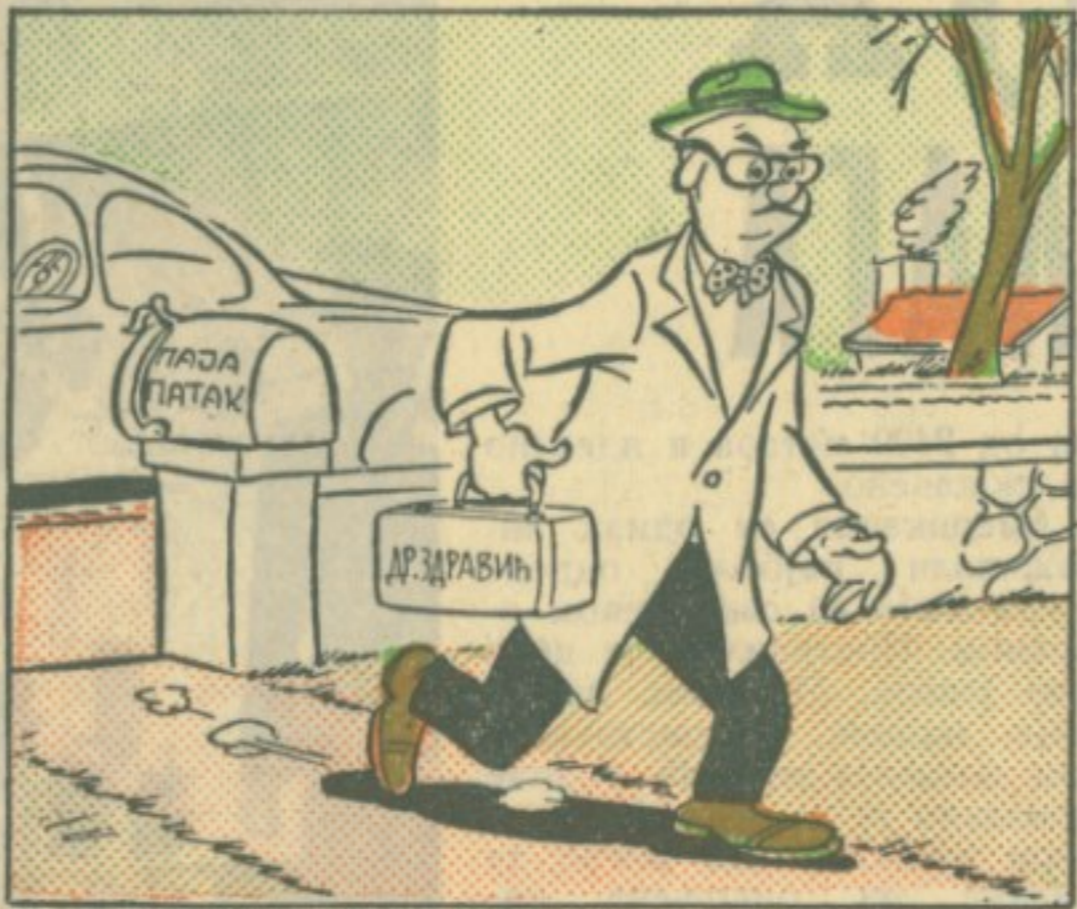
На ваздушном јастуку

У скорој будућности поврећене особе лечиће своје ране лебдећи на једном ваздушном јастуку. На тај начин њихове ране ће брже и боље зацелити. Британски лекар Џон Скејл, са ортопедског института Лондонског универзитета извршио је већ прве опите са животињама, и то са успехом. Његов први пацијент била је једна свиња. Јака ваздушна струја која се диже из средине постеље, својим потиском подигла је животињу у вис.

Свиња је на леђима имала рану од операције. Пошто је око једног часа лебдела на „ваздушној постељи“, рана на њеним леђима је засушила. Четвороноги пацијент је постепено слабењем ваздушног потиска полако враћан у постељу на којој је провео дуже време а да на

рани нису наступиле нове компликације. „Док је свиња лебдела на ваздушном јастуку њена телесна температура је опала, што је после операције само допринело њеном здравственом стању“ — тврди доктор Скејл на крају свог извештаја о покушају лечења рана на ваздушној постељи.

ЛОЗОВИ У СТАРО ВРЕМЕ

Осамдесетих година прошлог века, док још није установљена Државна класна лутрија (1892) била је распрострањена продаја страних лозова: холандских, пештанских, хамбуршких и других. У новинама тога доба вршена је пропаганда и за стране државне обвезнице са згодницама, такозване лутријске обвезнице.

У то време (1881) и Србија је закључила један лутријски зајам у Бечу, познат као 2% зајам, а доцније и дувански, који је био без камате, али је двапут годишње вршено извлачење згодитака, од којих је главни био од 100.000 динара. Код нас се равнодушно гледало на то што ће наши грађани куповати стране обвезнице и плаћати у иностранству на

штету нашег платног биланса јер није било никаквих девизних ограничења. Да би се ипак спречио одлив новца у иностранство, донесен је Закон о Државној класној лутрији

којим је забрањено нашим грађанима да купују стране лозове и уведене су чак строге казне. Још неко време се задржала илегална трговина, а постепено су се посредници за

продају страних лозова преобразили у најбоље лекторе Класне лутрије. Чист приход од лутрије употребљавао се за помагање народне привреде у земљи.

Једна фирма из Хамбурга је ипак у београдским листовима објавила 1882. овакав оглас: „Мала количина новца не може се ни на који други начин употребити но за куповину државних срећака, јер ко је имућнији моћи ће неосетно један капитал стећи. И ономе ко је лошијег стања, може добити, ако му је срећа наклоњена, главни згодитак а у сваком случају не губи ништа. Продаја државних наградних срећака врши се на месечну отплату од 18 динара и траје петнаест месеци.“

После 4 месеца уплаћивања добија 1 целу Миланску срећку од год. 1866. После 9 месеци уплаћивања 1 целу Аугсбуршку срећку од год. 1864, после 15 месеци уплаћивања 1 целу брауншвајгску 20 талирну награду срећку.

После прве, пете и десете уплате, саопштава се број сваке поједине срећке и купац учествује у извлачењу. На захтев се сваки купац извештава о резултату извлачења. Сем тога извучени бројеви објављују се у овим београдским листовима: Народно Ослобођење, Видело, Борба, Самоуправа и Београдски дневник.

Уплате за лозове примају се у злату, сребру или банкама.

МИСТЕРИЈА НАЦИСТИЧКОГ БЛАГА

Неколико америчких војника који су се налазили на обалама језера Траун, јужно од Линца, доживели су у подне 16. маја 1945. године нешто невероватно. Новчанице од пет, десет и 25 фунти искривале су из дубине бистре језерске воде и пеле се на површину по којој су остале да пливају. Огромна језерска површина убрзо је покривена њима. Све одрасло становништво Ебензеа и неколико америчких војника пошле су у потрагу за благом. Мобилисани су сви сеоски чамци који су се међу собом сударали и потапали. Наквашене новчанице цепале су се у рукама нервозних људи, а преостале су осушене и пресоване.

Међутим, уследила је брза интервенција америчке војне полиције. Становништву је саопштено да се сав новац сматра ратним пленом и да ће онај ко не преда новчанице бити одмах изведен пред ратни суд. Сви су се поинвали наређењу осим америчког каптара Џемса Корсона и неког кријумчара Љубића који су присвојили око 2 милиона фунти.

Америчка војна полиција је одмах покушала да расветли мистерију са језера. Неколико километара од Трауна нађен је напуштени немачки војни камп са сломањеном осовином у коме је било 25 окованих сандука са новчаницама од 5, 10 и 25 фунти у укупној вредности 23 милиона ливри стерлинга. Било је јасно да је камп био из оног ковоја који се један део сручио у језеро Траун. Међутим, није се знало зашто Немци, при повлачењу, нису спалили новчанице, него су их оставили на путу, односно сручили у језеро.

Где се налазе 92 ковчега са британским новчаницама у вредности 117 милијарди франака; тајанствена смрт алпиниста 1950. године и подводног риболовца 1957.

Тајна је делимично одржана тек девет година касније када је помоћник шефа СС Калтенбрунера поручник Валтер Хаген објаснио да је у мају 1954. добио наређење да са шест камиона крилатим ковчезима британских новчаница крене у одређеном правцу. На вијугавом планинском путу део товара из једног камиона се сручио у језеро Траун док се осовина другог камиона сломила.

У хаосу капитулације Калтенбрунер је накнадно издао наређење да се и камиони са осталим новчаницама потопе. Бежећи пред Американцима Хаген је преостали товар из једног камиона потопио док је други оставио недалеко од пута а онда са остала четири камиона са 92 ковчега пуних новчаница у вредности од 117 милијарди франака отишао до обале језера Топлиц и извршио наређење. Изабрао је баш то језеро јер се налази на вис-

ни од 2400 метара и идеално је склоњено.

Американци су одмах ангажовали најбоље одреде људи-жаба са савременом опремом. Претражено је цело дно језера. Међутим, ништа није нађено. Реконструкцијом догађаја из 1945. године доказано је да ковој од четири камиона није могао да утакне из околне нацистичке планинске тврђаве у Аустрији. Па ипак четири камиона са 92 ковчега новчаница нису пронађени. А 12 људи и један официр који су пратили ковој као да су пропали у земљу. Тако је на Хагенову изјаву пала сенка сумње и почело се претпостављати да је нарочито дао погрешну изјаву да би скретио истрагу са правог пута.

Читава ствар нимало не умањује околност што је данас готово сасвим поуздано утврђено да су новчанице биле фалсификоване. То су биле банкноте које је Хитлер по Хајдриховом наговору почео да производи још 1940. године да би њима преплавио Енглеску и изазвао инфлацију и хаос у привреди непријатељске земље.

Хитлерова „ковачница“ лажних новчаница премештена је 1942. године у концентрациони логор Оријанбург а цела акција је добила име „подухват Берихард“. Израда новчаница је поверена неком Смољанову који је произвео најсавршеније фалсификате. Највећи светски експерти извршили су анализе микроскопом и кварцним лампама а Немци су 1943. поднели новчанице на експертизу Базелској банци чији су стручњаци тврдили да су то аутентичне новчанице. Тек после рата стручњаци Енглеске банке су утврдили, после осам недеља анализе, да су ипак фалсификоване. Пре-

Недавно су, са дна језера Топлиц, специјалне екипе изнеле на површину милионе лажних фунти стерлинга. Хитлер, главни шеф СС и полиције, био је главни подсекретар свих ових операција од стране нацистичких трупа и свих осталих предузећа која су фабриковала лажни новац

ма томе не би било никакво чудо да су се могле употребљавати на тржишту као праве. Енглеска банка још и данас је вољна да откупи фалсификате, уколико постоје, по њиховој номиналној вредности.

Тајанствена убиства и нестанци који су се у међувремену одиграли показали су да „афера Берихард“ још није крај. Годину дана после нестанка ковоја Берихард, на падинама Раухфангкогела нађени су убијени алпинисти Мајер и Пихлер, обојица инжењери у Линцу. Проверањем је утврђено да су припадали ковоју Берихард. Очигледно је да су знали где су скривене новчанице и да су радили или за себе лично или за неке стране силе. Смакла их је тајанствена рука нацистичке организације која очигледно још постоји.

У августу 1950. године нађен је у Рајхенштајну, недалеко од језера Топлиц, леш неког алпинисте Геренса, пореклом из Хамбурга, са којим је погинуо и неки доктор Келер. Накнадна полицијска истрага је утврдила да су и они припадали ковоју Берихард.

Поморски риболовац из Западног Берлина Алберт Ланге предузео је у току лета 1957. године истраживања у дубинама језера Топлиц, али се приликом роњења утопио. Утврђено је да је страдао као жртва саботаже на апаратима за кисеоник.

Последње покушаје извршили су недавно инжењери Глик и Хугер који су помоћу подводног телевизијског апарата на сто метара дубине открили 13 ковчега са новчаницама и драгоценостима. Али, ни до данас се није сазнало да ли су они те ковчеге извадили и шта је са њима.

Друго поглавље мистерије нацистичког блага везано је за име маршала Геринга. Уметничка платна баснословне вредности која је Геринг опљачкао и која су Американци нашли у зазиданим подрумима његовог дворца у Велденштајну представљају само мали део његовог богатства. Према личној признању на процесу у Нирнбергу Геринг је као маршал Рајха, шеф Луфтвафе и председник Рајхстага примао месечно 27.200 марака односно близу 8 милиона динара. Сем тога био је директор фабрике „Херман Геринг“, добијао је део опљачканих јеврејских добара а министарство ваздухопловства му је сазидало луксузни замак у Карингалу. Под тајном шифром пред крај рата послао је у једну јужноамеричку банку 500.000 марака. Међутим, то је само зрнце према богатству од 50 милиона марака које је почетком 1945. године послао у Аргентину. Суд-

бина тог новца као и осталих драгоцености запакованих на његовом ловачком и мању непозната је.

Најмрачније је порекло новчаница и драгоцености које су представљале тајне фондове нацистичке СС организације. Сведочења М. Пула против Валтера Функа, министра нацистичке економије и директора Рајхсбанке, на процесу у Нирнбергу открила су истину. Пул је био потпредседник Института за издавање новчаница Рајхсбанке и непосредно потчињен Функу који га је јула 1942. године лично одредио за чувара трезора СС организације. Од неког Пола, контролора логора смрти, Пул је добијао све драгоцености узете са жртава и затим их продавао а од новца је образовао нарочити конто који је искључиво служио за потребе руководиоца СС.

Пул је добијао огрлице, наруквице, прстење, сатове, зубне протезе и друго. За кратко време се нагомилала ог-

ромна количина па је за потребе СС отворен кредит од једне милијарде франака. У тренутку немачког слома средства су достигла суму од 7 милијарди франака. Међутим, у Рајхсбанци ништа није нађено. Благо је ишчезло заједно са многим мање значајним нацистичким руководиоцима.

Ајхманова афера је поново указала на механизам операција са тајним нацистичким фондовима створеним пљачкама, паљевином и ликовидирањем невиних жртава. Од тих тајних фондова финансирају се многа камуфлирана предузећа као што је Капри, у коме је радио Ајхман. Таква предузећа су нарочито ницала за време Перонове диктатуре. Капитале разашиле нацистички центар у Линцу који шаље камуфлираним нацистима широм света и личне легитимације. Средиште тајне нацистичке делатности налази се у троуглу Линц, Салцбург, Капфенберг.

СВЕ НА ПОДУ

У Терају — Северна Индија, настава се одржава ван зграда и на земљи, која замењује и столицу и сто.

На пијаци у Непалу роба се излаже и продаје на земљи.

У Сијаму — породични кревет је на поду и он се после доручка склања.

На поду спавају, на поду једу, на поду кувају — и шта још? Једноставно на поду живе. Тако — многи људи на свету. Они, који тако не раде, мисле да се мора радити само за столом, седећи на столици или клупи и спавати само у кревету...

У Јапану, на пример, не спава се у кревету. Постојећа се тамо држи по страни, у једном покретном орманчићу и увече је стављају на под. Одело се савија и полаже у корпе од бамбусове трске, а никако веша. Дакле, спава се на поду. Једе се седећи на свиленом јастуку пред малим сточићем који се после јела скла-

па. Пише се на коленима. Јапан није изузетак у овоме. Тако живе и многи далекоисточни, афрички и јужноамерички народи. Овакав живот на поду није само ствар традиције — на њега се треба навикнути. Поред осталог у питању је новац, јер живот на поду је јевтинији.

Упоредјујући један и други начин живота, а узимајући удобност као мерило, можемо веровати да ће се и људи који данас живе на поду подићи с њега али тек када стекну материјалне услове. То неће ићи ни лако ни брзо али би могло, уколико развијеније земље помогну мање развијене.

НАСЛЕДНИЦИ ПРОМЕТЕЈА

Још у античким временима немирни људски дух је одгонетао многе тајне и дао одговоре на низ питања из разних грана науке. Остали су многи споменици и трагови тих напора.

Данас је људски ум у могућности да се још даље вине. Није у питању само освајање васионских просторана јер и на Земљи има још много посла.

Познато је да савремени развитак и технике људског друштва тражи све више енергије која замењује људске мишице. Да би је имали што више, људи рију по утроби земље, тражећи нафту и угаљ.

Снаге водених токова се такође користе у те сврхе.

Последњих година израђени су многи планови, ланку несхватљиви, за освајање нових милијарди киловат-часова електричне енергије.

Сви смо ми чули о Асуанској брани која се гради на Нилу, али мало ко зна да испод његовог корита лежи неколико стотина метара дубоко у земљи, широк десетине километара и дуг преко 900, још један непознат и неискоришћен „Нил“. Нешто више од 125 километара северно од Каира ова непозната „река“ утиче у Средоземно море. Веома је спор; креће се једва по десет метара годишње јер њене токове „гута“ песак и шљунак кроз које протиче. Али, како се предвиђа једним смелим пројектом, овај подземни ток могао би да буде препречен једним беедом услед чега би површински Нил сваке године добијао четири милијарде ку-

бних метара воде коју сада упија песак и шљунак.

План аустријског инжењера и научника, професора Тиринга, предвиђа зајакчавање тока Брамапутре. Прокопавањем подземног канала скратила би се једна кривина за петнаест километара и ту би се створио највећи водопад на свету. Винска разлика између почетка и краја овог канала износила би два километра, што би омогућило изградњу електране са годишњом производњом од 330 милијарди киловат-часова, а то је читав једна четвртина данашње светске производње електричне енергије.

У Кини се ради на гигантском пројекту преграђивања Жуте реке. Изградњом 46 брана на овој реци дугој 4.800 километара не само да би се обезбедило наводњавање осам милиона хектара него би се добијало још 110 милијарди киловат-часова електричне енергије годишње.

Програмом о измени тока Оба и Јенисеја у Совјетском Савезу, предвиђа се изградња диновског акумулационог језера које би напајало турбине многих хидроцентрали. Скретањем ових река према Арктику у правцу Аралског језера удаљеног 1600 километара и изградњом бране од 85 метара, добиће се језеро веће од целе Западне Немачке.

Захваљујући наследницима Прометеја, како је неко назвао данашње стваралачке духове — друштво све брже креће напред, освајајући и победивши природу.

КУПУЈУ НОСЕМ

Намирисани предмети имају већу пробу. То важи не само за сапун већ и за другу робу. У Немачкој су вршена испитивања која потврђују да домаћице купују носем — више их привлачи угодан и дискретан мирис него квалитет. Приликом једног експеримента продаване су две исте врсте чарапа: једне намирисане и јанатно скупље од других ненамирисаних. Већина се ипак одлучила за скупље.

Многе компаније у Немачкој су почеле да парфимишу и штофове, јер су установиле да то утиче на продају.

МЕРВЕЈ

Враћали су се њих троје са Југа где су продали коње: отац Џим Мигер, син Џим и ћерка Џеси-Роз. Први пут за њених петнаест година добила је дозволу да пође са оцем и братом на тако далек пут.

Сада су се пењали ка Северу кроз неплодне равнице. Далеко иза плавог хоризонта чекала их је мајка у њиховој великој кући.

Џеси-Роз је почела да се осећа мало уморна и зато је запитала:

— Због чега оволико заобилазимо, зашто идемо кроз ово трновито жбуње? Зар не постоји неки лепши пут?

— Да бисмо стигли пре! — одговори отац. Али морам да ти кажем нешто, Џеси-Роз. Нећемо моћи да сачувамо твоју Мервеј.

— Ох!

Џеси је била сасвим изненађена: зар њена кобила коју је јахала као још сасвим мала и на којој је и сад била! Разуме се, она је знала да је Мервеј већ уморна, длака кој је била на сапима спљена од зноја а за време одмора је жалосно слуштала главу без жеље да једе.

— Због чега? — узвикну млада девојка — Мервеј ће издржати до куће знам сигур-

Истинита прича о девојци која се није могла помирити с мишљу да њену стару и изнемоглу кобилу треба убити

но. Кад будемо стигли кући одвешћу је одмах на западну прерију да се на миру одмори.

— Па она више није способна ни да иде, она се просто вуче...

— Сешћу иза Џима на његовог коња а она нека каска поред нас!

— Немогућно, она није способна да продужи пут — заврши отац озбиљно.

— Да је оставимо дивљим псима? Зар можеш то да учиниш, тата? — побуни се Џеси и оде под свој шатор сва несрећна.

Кад се Месец већ високо

попео на небу и кад је била сигурна да су јој отац и брат чврсто заспали, Џеси устаде и оде да одведе кобилу.

— Ходи, Мервеј, ходи, моја драга. Ми ћемо се саме вратити кући, ја ћу те тако полако водити да нећеш ни осетити. Оставимо тату и Џима да иду кроз жбуње а ја и ти ћемо поћи по равници, прекривеној белом кором соли.

Мервеј је разумела. Дозволи девојци да се полне на ње леђа и одморна после

кратког застоја пође полако. Џеси је потера преко равнотерена док се стара кобила упињала да да све од себе.

Изненада се Мервеј заустави, уздрхтавши. Џеси је погледа руком и поче да тепа:

— Храбро, Мервеј! Јутро се диже, одморићемо се тек кад будемо добро одмакли тати и Џиму!

Кобила је мрдала ушима, а онда зарзала и изненада пошла неочекивано брзо.

— Заустави се, заустави, немој тако брзо! — опомињала је преплашена девојка.

Али Мервеј је није слушала — јурила је и даље. Тек кад Џеси осети по лицу капљице воде разумела одједном све.

Јутарње небо је било без облака. Али једна појава добро позната у Аустралији дешавала се управо пред Џесиним очима: слана равница се претварала у језеро.

Вода се нагло пењала и Мервеј закорачи у сребрни муљ. Ускоро јој вода стиге до колена и затим до сапи...

Часови су пролазили. Сунце се дизало, али Џеси није ни помишљала на време. Уплашена, она се грчевито држала на кобили и мислила на оца и брата. Одједном угледа нешто зелено, као неку грану — вероватно неко дрво.

— Мервеј, само храбро!

И Мервеј заплива кад зачу девојчин глас. Пливала је све док је није изнела на траву, спасену, али већ онесвешћену.

Отац и Џим су их ускоро нашла обе. Џим се у току ноћи подигао да обиђе коње али је приметио да је сестра побегла. Пошао је одмах са оцем да их траже.

Необазрива одлука мале Џеси спасла је и њих јер би их вода на спавању изненадила.

— Слано језеро... — мрмљала је Џеси отварајући очи.

— Да, то је слано језеро — рече благо отац — поплава се дешава сваких десет или дванаест година.

— А где је Мервеј?

По тишини која је завладала Џеси разуме да је стара кобила дала свој живот да би спасла њен.

WALT DISNEY

БЛИЗНАЦИЊЕ

АНЕГДОТЕ

ЗА ДВОЈИЦУ

Филозоф Шопенхауер волео је добро и много да једе. Приликом свог боравка у Француској Шопенхауер је увек одлазио у један исти ресторан где су сви, и келнери и гости, познавали његов добар апетит и правили се да не примећују колико он за један оброк поједе. Међутим, једног дана неки случајни гост, који је седео за суседним столом, гласно је приметио свом пријатељу:

— Погледај само. Још има људи који једу за двојицу.

Не прекидајући ручак Шопенхауер мрко погледа свог непристојног суседа и одговори:

— Да, ја спадам у те који једу за двојицу, господине мој, али зато ја и мислим за двојицу.

ИСПИТ ИЗ БОТАНИКЕ

Минхенски ботаничар фон Гебел тражио је од једног студента, који се лоше припремио за испит, да му каже која су својства печурке.

— Печурке, печурке — стао је да муца студент — печурке имају ноге и горе шешир.

— Онда сам по вама и ја печурка — суво га прекиде професор. — И ја имам ноге и шешир.

МИЛО ЗА ДРАГО

Немачки сликар Адолф фон Менцел био је против образовања жена. На једној свечаној вечери, међутим, домаћица га је посадила поред једне девојке која је неколико дана пре тога с најбољим успехом дипломирала на медицинском факултету. То је, наравно, било за Менцела као три у оку и он је своју сусетку за столом поздравно трудећи се да буде што подрумливији.

— Дакле, драга госпођице, чуо сам да сте постали доктор. Смем ли да вам као вашег првог пацијента пошаљем свог болесног пса?

— Како да не — спремно му одговори девојка — али само под условом да ми као противуслугу пребодите кавез за мог канаринца.

ЗАБЛУДА

— Ја сам заљубљена у своју лепоту. Да ли је то грех? — запитала је једна богата Парижанка француског књижевника и дипломату Пола Клодела.

— То свакако није грех, мадам — одговори Клодел. — То је само заблуда.

ДИРИГЕНТОВ САВЕТ

Познати енглески диригент сер Томас Бичем, кога због његове заједљивости и оштрог језика називају „Томас Ужасни“ у једном свом предавању на Лондонској музичкој академији, дао је следећи савет студентима, будућим диригентима:

— Увек добро пазите на то, господине моја, да вам читав оркестар почне да свира у исто време и да у исто време заврши. Све оно што се између тога догађа публици ни најмање не интересује.

КАТАСТРОФАЛНЕ ПОПЛАВЕ

Ниједна природна стихија није нанела више жртава човечанству него нагле поплаве река. Неке реке постале су чувене по злу, па им народ зато даје и друга имена. Велику кинеску реку Хоангхо приобалски становници називају „Река хиљаду невоља“, „Бич Кине“, „Зло Кине“ и слично. Није много боља ни Мисисипи, као ни неке реке у Индији.

Поплава у којој се утопило 2,5 милиона људи. Трагедија града Џонстауна где се поплава удружила с пожаром. Мисисипи и Хоангхо најдивљије реке на свету

Поплављена површина већа од Југославије!

Људи се насељавају од најстаријих времена поред обала река јер им је вода потребна за живот. Настарије цивилизације поникле су у долинама великих река Азије, Африке и обеју Америка. Па и сада већи део човечанства живи у сливонима највећих река. Њихове воде натапају њиве и вртове, служе као путеве, али повремено уништавају усеве, руше зграде, причињавају штете и изазивају смрт многих људи. О тим не срећама говоре многобројни подаци.

„Бич Кине“ — река Хоангхо — пробила је 1854. године на сипе својих обала и променила своје корито. Њено ушће преместило се око 500 км северније од дотадашњег. На новом путу потопила је многа села и градове. У њеним подивљалим водама, пуним лесоликог муља, удавило се 2,5 милиона људи. Тридесетак година касније, 1887. године, после јаких десетодневних киша, река се опет излила и њене воде су се вратиле у корито којим су ишле пре више од две хиљаде година. Тада се утопило око милион људи, док је око 6 милиона остало без игде ичега. Многа села су остала покривена слојем муља дебелим 3 метра. После две године поплава се поновила и однела око милион људи, и уништила преко 1500 насеља.

Последњу катастрофалну поплаву изазвали су чапкешковци 1938. године да би

зауоставили надирење Јапанаца. После разарања насипа вода Хоангхоа се нагло излила и подавила 890 хиљада људи, док је 12,5 милиона остало без крова над главом.

Хуајхе изазива такође катастрофалне поплаве у својој долини. Пре 30 година у њеним таласима се утопило неколико стотина хиљада људи,

а 1950. је поплавила 27 милиона хектара — знатно више од територије Југославије!

Поплаве изазване снежницом

У умереним географским ширинама, где се зимске падавине излучују у облику снега, катастрофалне поплаве су сразмерно ретке. За такву

Ни градови нису поштеђени

Сеоске куће, њиве и ливаде под водом

појаву на рекама као што је Мисисипи потребно је да се истовремено брзо отопи велика количина снега у долини главне реке, и у њу доспеју највеће воде из њених притока.

Типична таква поплава догодила се на Мисисипију 1937. године када је зима била веома снежна. Неочекивано је у јануару 1937. године настало повишење температуре и обилне кише. У Мисисипи и Охајо доспела је огромна количина снежнице и кишнице и то у исто време те су последице биле страшне. Под водом је ишчезла површина од 72.000 кв. км — приближно колико укупна површина Хрватске и Словеније. Око милион људи је остало без крова. Становништво Арканзаса склонило се на остатке насипа поред реке, на кровове и на дрвеће. Био је потопљен и град Њу Орлеанс. Без обзира што су на место катастрофе стигле одмах војне јединице, флота и авијација, више стотина људи је нестало у таласима реке. Материјална штета достигла је 500 милиона долара.

Мање поплаве догодиле су се у долини Мисисипија и 1947. као и 1951, 1952. и 1955. године. Приближно сваке шесте

године високе воде на Мисисипију и Охају појаве се у исто време изазивајући поплаве у њиховим долинама.

За време таквих поплава Мисисипи по негде промени своје корито. Најчешће се догађа да пресеке своје окове и потече крајим путем. На једној таквој окуци било је велико пристаниште Виксберг. Мисисипи је променила правац и пристаниште се одједном нашло на преко 30 км удаљено од реке. Одвојена окупка је оплићала и да није саграђен канал који спаја пристаниште са реком град Виксберг би убрзо пропао, јер његово становништво највећим делом живи од рада у пристаништу. Страшну судбину доживео је градић Наполеон на сужењу између две окове на Мисисипију. Када је ова једне стравичне ноћи набубала и скренула према градићу све куће су биле збрисане.

Ипак, најстрашнија поплава која је икад задесила неки град догодила се 31. маја 1889. године у Пенсилванији. После врло јаких киша вода је пробила насип који је штитио град Џонстаун. Огромна водена маса је журнула према граду носећи са собом све на шта је наишла: налетела је на вагоне са нафтом и преврнула их, нафта се разлила по површини воде и убрзо запаљила. Тако се помахнитала поплава претворила истовремено и у страхан пожар. Људи су тонули или горели. Око 2.200 људи је изгубило животно, док је град био разорен до темеља. Касније је саграђен нови Џонстаун.

Катастрофалне поплаве које је изазвао — ветар!

Посебне врсте поплава настају на ушћима река у море. Њихов узрок је јак ветар

који дува ка копну и не само да спречава отицање речне воде него у ушћа река потискује морску воду. Стога се такве поплаве дешавају нагло па је и број жртава често веома велики.

Најкатастрофалнија поплава овакве врсте догодила се 7. октобра 1737. године када је море продрло уз реку Хугли (рукавац Ганга) и потопило многа села и Калкуту. Том приликом се утопило око 300.000 људи. На исти начин је 1876. године страдало 200.000 људи у селима јужно од Калкуте. На појединим местима дубина воде достигла је до 12,5 м. Две године раније у истом крају од такве поплаве страдало је 80.000 људи.

Од оваквих поплава често страда Лењинград. Западни ветрови нагоне воду из Финског залива у ушће Неве и она се брзо излива и плави град. Истина, ретко се догађа да људи страдају у тим поплавама.

У нашој земљи поплаве се ретко дешавају јер су долине великих река заштићене насипима. Па чак и када их реке пробију нема људских жртава, јер се становништво на време склања на сигурна места. Као катастрофалну поплаву у нашој земљи могли бисмо да означимо незапамћено велику воду на Дрини 1896. године која се преливала чак и преко великог каменог моста у Вишеграду. Уништила је многа приобалска насеља, међу којима и Љубовију. После те поплаве подигнута су нова насеља али на знатно већој висини да их никакве нове поплаве Дрине не дотакну.

МАЛО СМЕХА

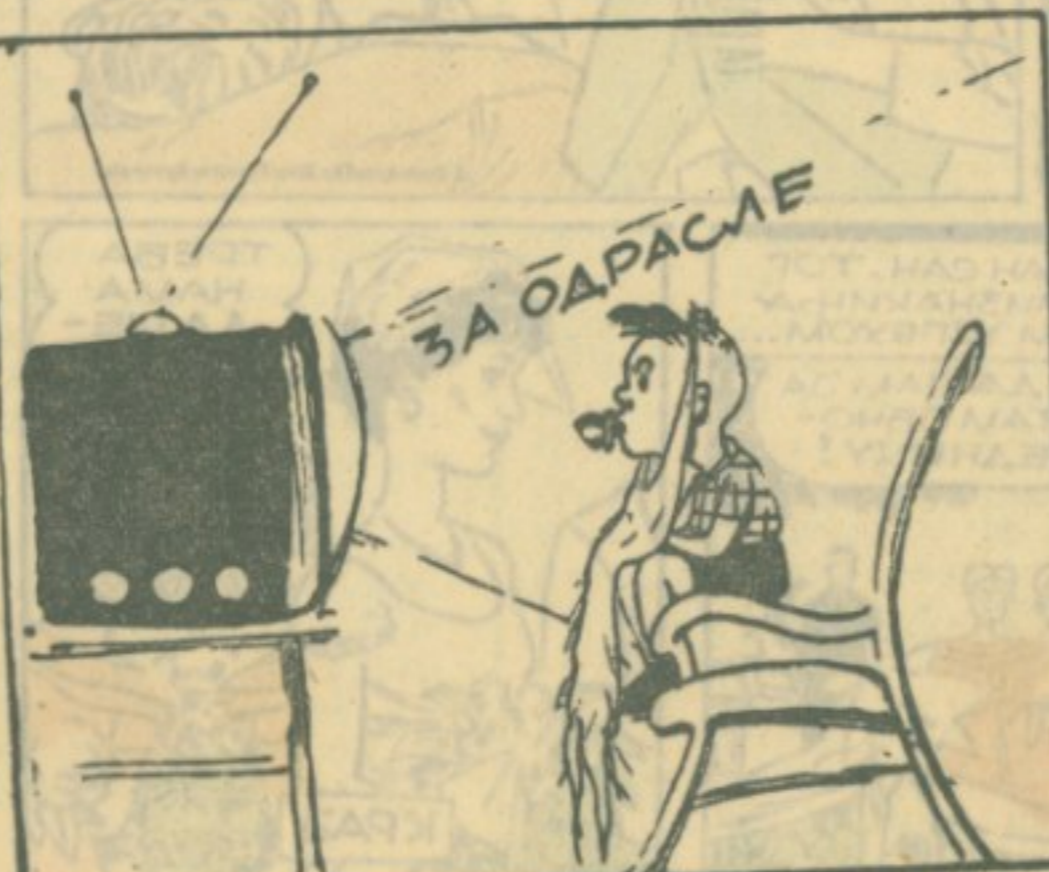
КАД САМ ВАМ КАЗАО ДА НЕ УЈЕДА МИСЛИО САМ НА ПСА

КАЖУ ДА НОСОРОГ НИЈЕ ОПАСАН ЈЕР НЕ ВИДИ ДОБРО

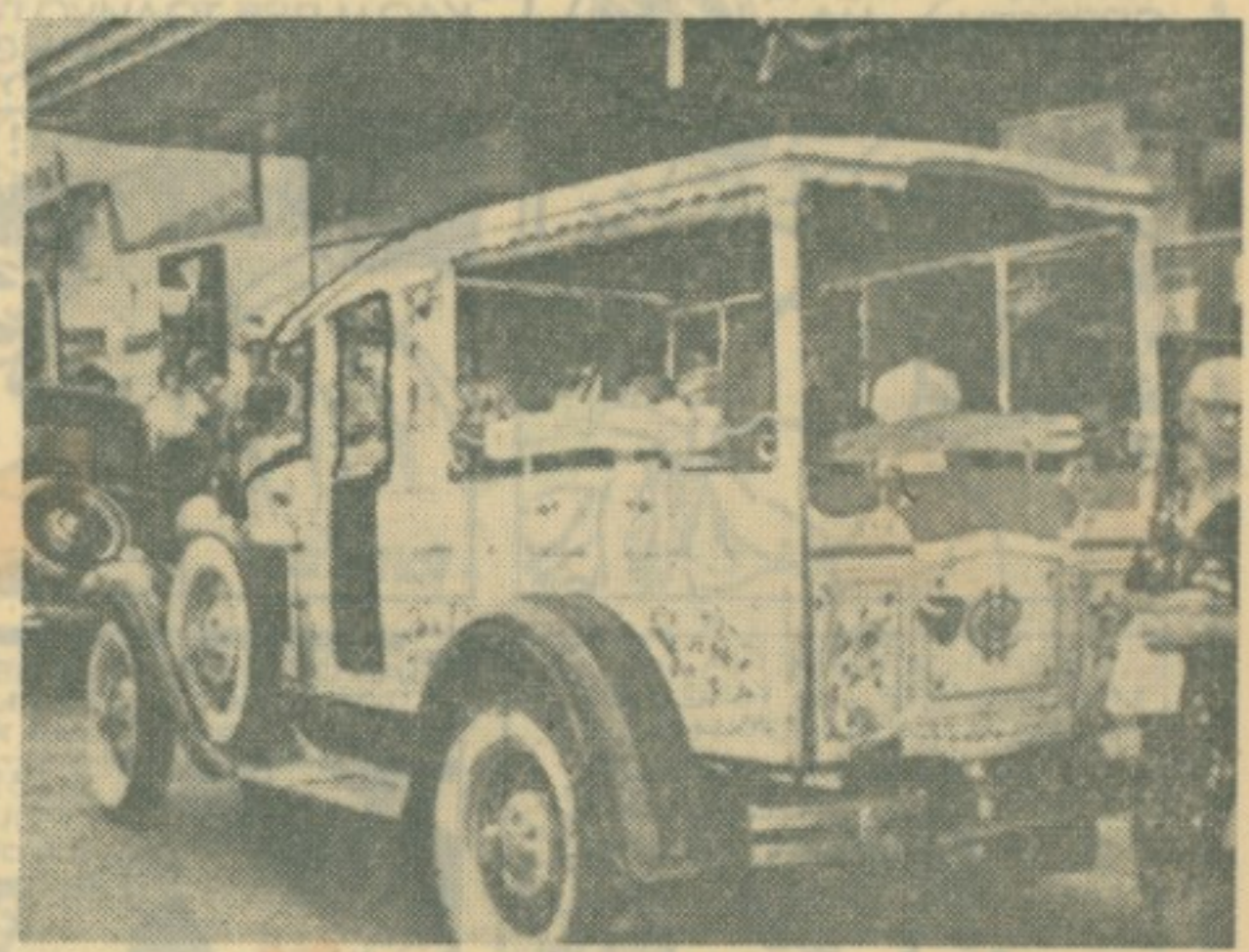

КЕНГУР — СТОП

БЕЗ РЕЧИ

«КОЛЕКТИВОСИ»

У саобраћајном метежу аргентинског главног града мали аутобуси названи „колективоси“ представљају веселу промену. Овде људи воле украсе и додају их чак и на тековне технике па су и „колективоси“ споља и изнутра украшени као старе кочице. На каросерије се прилепљују златни орнаменти и сличице, а шарене лампе осветљавају ноћу аутобусе тако да изгледају као новогодишња јелка. Вештачко цвеће, ресе и ришеви постављени су свуда по њима. Ако то смањује видљивост на прозору испред возача, то га неће узнемиравати јер и тако очекује да свако бежи испред његовог возила које вратоломном брзином жури и гласно труби.

СТОГОДИШЊИЦА хумористичке штампе

НА ТРАГУ Наполеоновог ратног плену

Група совјетских научника у близини „стојећег језера“ код града Вјазме трага за ратним пленом Наполеона који је понео приликом повлачења из Москве 1812. године. У близини језера протезао се друм којим је Наполеон продирао ка Москви, па се сматра да ту негде треба да лежи и опљачкано благо.

Већ деценијама историчаре мучи загонетка где је нестало велики ратни плен: злато, сребро, драго камење и црквене реликвије.

Досада је у језеру великом 2,2 хектара, направљено 350 бушотина и утврђена максимална дубина језера — 21 метар. Приликом бушења у муљу се на десетак места наишло на отпор. Седам бушотина се налазе на северозападној обали, поред које се протезао стари смоленски друм.

Приликом електротехничких испитивања у муљу је установљен велики садржај цинка, бакра и сребра, а на дубини од 15 до 18 метара: да је језеро јако проводљиво. Све то, сматрају научници, показује да су на путу да одгонетну „Тајну Наполеона“. А колико су сигурни да ће то постићи доказ је што се већ врше припреме за отварање музеја у коме би се сместило благо пронађено на друму језера.

Први хумористички лист на данашњој територији НР Србије појавио се тачно пре сто година (1862) у Новом Саду. А исте године је у Вараждину излазио „Подравски јеж“ тако да се може сматрати да су то најстарији хумористички листови у Југославији.

Хумористичка штампа у Војводини настала је по угледу на бечке шаљиве листове. Шездесетих година прошлог века биле су повољне прилике за развој новинарства у Аустро-Угарској па су у Бечу излазила четири листа из ове области: „Флох“ (бува), „Бомбе“, „Фигаро“ и „Кикирики“.

Још 1862. покренут је у Новом Саду „Домишљан“ под уредништвом Светозара Стојадиновића. У заглављу листа стајало је: одговара дух времена. Исте године је излазио у Вараждину „Подравски јеж“ као хумористичко-сатирични лист.

Одмах идуће године Ђорђе Рајковић покрене у Новом Саду лит „Хумориста“.

У Београду је од 1865—1872. издавао и уређивао шаљиви лист „Ружа“ Михаило Ђелешев. То је био владин лист као и „Видовдан“ па је Змај 1868. спевао за „Видовдан“ песму у којој га назива „дромбуљом стара, политике више...“ а „Ружу“ зове „матора блебетуша“.

Ђ. Рајковић је био неуморан у покретању нових листова, али су махом били кратког века. Од 1866—1867. издавао је и уређивао Рен. Готово у исто време излазио је у Новом Саду (1864—1867.) лист „Зоља“ под уредништвом К. Трумића, а затим после 1867. под истим називом, као додаток листа „Фрушка Гора“ у Сремској Митровици.

Од 1861—1869. излазио је у Новом Саду „Комарац“ под уредништвом Јове Јовановића Змаја и Ђ. Рајковића. Под истим именом излазио је један лист у Бечу 1890. у Београду 1923. у Осиеку и Зрењанину 1926.

Песник Јован Јовановић до био је надимак по свом политичко-сатиричком и шаљивом листу „Змај“ који је излазио у Пешти од 1864—1871.

На место „Змаја“ Јовановић је покренуо сатиричан, либералан и антиклерикалан лист „Жижку“ који је 1871. штампао у Панчеву, а од 1872—1874. у Новом Саду.

Затим је 1878. покренут у Новом Саду добар сатиричан лист „Стармали“, у коме је сарађивао и Змај.

Неколико младих „комунаца“ са Велике школе, покренули су 1871. сатиричан лист „Браголан“ коме је уредник

био Михаило Ј. Никетић главни сарадник Милован Глишић. Сарађивали су у њему и Ђура Јакшић и Љубен Караџевић. Већ у децембру 1871. уредник је ухапшен, а с јесени 1872. лист је забрањен.

После тога појавио се

Први »Јеж« појавио се још пре сто година у Вараждину. Први хумористички листови у Београду. Змај као уредник »Комарца« и »Змаја«. »Осе« по целој Југославији

1872—1874. као недељни, сатиричан социјалистички лист „Врзино коло“, под уредништвом Петра Периновића.

Под истим називом „Враголан“ је после 20 година излазио у Великој Кикинди двапут недељно као лист за шалу и забаву.

У Смедереву је 1875. покренут сатиричан лист „Фењер“, а исте године у Земуњу „Слободњак“ као шаљиви лист, па је после пренет у Вршац.

Кад је 1881. донет сносљиви закон о штампи, за шаљиве листове у Србији настају нови дани. Као недељни лист појавио се 1883. у Београду „Звечка“ „за шалу и сатиру, по потреби и за збиљу“.

Један од шаљивих листова који се најдуже одржао био је „Брка“. Према подацима Ж. О. Дачића, почео је да излази двапут недељно (средом и суботом) 1882. као „шаљиви народни лист“. Власник и издавач био је Љубомир Бојовић, доцније познат као Брка, а одговорни уредник Милош Ст. Стевановић. „Брка“ је излазио — са малим прекидима — све до 1914.

Тадашња радикалска опозиција покренула је 1881. „Посус“, лист за шалу и збиљу, који је постао савремени сликар нашег јавног живота. Уредник је био Влада Миливојевић, а сарадници: Војислав Илић, песник, Лазар Пачу, Јован Баја и други. „Поса“ је излазио од 1881—1883. кад је престао због Тимочке буне, а обновљен је 1887.

Наум Дмитријевић-Сколомерија покренуо је 1892. „Ге-

цу“, лист за озбиљну шалу, који је излазио до маја 1894. и тада престао због укидања Устава од 1888. и ограничења слободе штампе. То је био један од најбољих напредних листова а у њему су сарађивали М. Павловић „Крпа“, Милорад Митровић, Риста Одавић.

Познати хумористички писац Чедо Поповић покренуо је 1890. лист „Хумор и сарказам“ који је био кратког века а око себе је као сараднике окупио: Милета Павловића, Светозара Ј. Гавриловића и Манојла Ђорђевића-Призренца.

У овом раздобљу покренут је 1898. лист „за шалу и забаву“ „Чепркало“ чији је уредник био Ђ. Мил. Косовски. Излазио је кратко време, као и „Рабош“, лист за шалу и сатиру, штампан 1896. у Београду.

Сима Лукин-Лазин издавао је шаљив лист „Бич“ 1889. до 1890. у Београду. Под овим именом излазило је још шест листова.

Једанпут недељно појављивао се „Шаљивчина“, лист за шалу и растеривање бриге, 1891—1892, обновљен 1899. али са мало успеха.

„Грбоња“, лист за шалу, збиљу и сатиру, уређивао је у Београду 1896. Мита И. Аврамовић.

У Вршцу је 1891. покренуто лист „за забаву и шалу“ под називом „Мирошња“ уредник Милан Касановић, који је био и сопственик штампарије, али је после четврте године престао да излази. Исте године је у Загребу излазио „Три“, лист за шалу и сатиру, а 1896. „Врач-Погођач“. Од 6. броја за уредника је именован Стеван Бешевин који је лист и преселио у Нови Сад, а одржао се све до 1914.

У П свесци анала Лексикографског завода ФНРЈ забележено је да је 1882. излазио „Ера“, лист за шалу, сатиру и забаву. Под истим именом појавио се 1924. у Београду вероватно онај Ера који је почео у Ужичу 1919. као лист „за озбиљну шалу и кеселу збиљу“.

Под називом „Оса“ излазили су многи шаљиви листови на територији Југославије махом између два рата, али је најстарија загребачка од 1887. која је од 1905—1906. излазила као политичко-сатирични тједник.

Почетком овога века, нарочито после 29. маја 1903. настале су повољније прилике за штампу па су листови ницали као печурке после кише.

Брана Цветковић, многоструки уметник (цртач, глумица и песник) покренуо је 1902. забавни недељни лист „Сатира“ који је излазио две године. Са истим именом се 1901. у Загребу појавио сатирично-хумористички лист у власништву Милета Маравића.

У исто време је излазио у Београду шаљиви лист „Роми Даба“ чији је уредник био Светозар Гавриловић.

У Нишу је 1905. покренут као недељни лист за шалу, забаву и скупљање народних умотворина „Киша“. После првог рата пресељен је у Београд а уредник је био Тадија Костић, књижевник.

„Звоно“ Павла Ранковића почело је да се излази 1908. године као политички лист, али је сатран и за шаљив због многих сатиричних написа. Нарочито је запажен у то време Ранковићев „Политички календар“ у који су ушли сви политички радници онога времена. Шале су прављене на рачун Павлових пријатеља.

До балканских ратова (1912) одржала су се четири шаљива листа у Београду: „Брка“, „Баво“, „Абшотс“ и „Дар-мар“.

Тиме се завршава први период, пола века, хумористичке штампе.

НЕЗНАМЕНОСТИ ЈЕДНОГ ГРАДА

На уласку у њујоршку луку путника из Европе дочекује чувени Кип слобде. Издалека још се угледа Емпајер стејтс билдинг — највећа зграда на свету. То су две знаменитости Њујорка познате чак и онима који никад нису макли из својих кућа.

Али Њујорк, као уосталом и сваки град без обзира на његову величину или континент на коме се налази, не чине само знаменитости, већ и хиљаде других, често неприметних и непримећених ствари.

Уз Катедралу св. Патрике неуморно, дан и ноћ, пузе два камена армадила. Они су на неки начин симбол Новог света — иако по својој структури пре припадају преисторији него данашњој — јер ових животиња са оклопом има само у Америци.

Сваког јутра средовечна Мери Вуди тачно у шест часова скаче из своје постеле и трчи на посао да би ведрим и пријатним гласом телефоном пробудила неколико десетина, па и стотина спавача: „Добро јутро. Време је да устанете“. За двадесет година свог рада она је као чиновница „Службе за буђење“ телефонске компаније Вестерн јунион подигла из постеле неколико милиона особа.

Само споменици, облакодери и катедрале не чине један град. Шофер који има личног шофера и последњи улични свирач у милионском граду. Соколови и мрави на облакодерицама. Биоскопске представе у зору

динга миле хиљаде и хиљаде мрави. Одавде они долазе и шта на бетонским терасама траже, није никоме познато. Кад једне униште разним хемијским средствима, одмах се појаве други

Сваког јутра одмах после седам часова стотине особа стају у редове дуж 42. улице и чекају да се у осам часова отворе десет биоскопа који се у тој улици налазе близу један другог, готово раме уз раме. Ко су ти рани љубитељи биоскопа? То су особе које пате од тешких несаница и којима чак ни зора не доноси жељени сан, ноћни стражари и такси возачи, полицајци и ноћна послуга ресторанима. Многи од њих право са посла одлазе у биоскоп јер је то једино време

које могу да одвоје за своју разоноду.

Њујорк је град са 35.000 такси-шофера, 10.000 возача аутобуса и једним шофером који има свог шофера. Овај изузетак у свету возача може се сваког дана видети како дуж Пете авеније вози свој сребрни Ролс-Ројс. Име му је Рузвелт Зандерс. Он вози, као и сваки такси-шофер, сваког оног ко га заустави и има довољно новца да дозволи себи тај луксуз. Кад дође вече Зандерс је понекад од војне различних филмских и фото-модела толико уморан да се завали на задње седиште а волан препусти свом плаћеном шоферу.

Свако поподне у некој од њујоршких улица може се видети један мршави саксофониста како, стојећи на тротуару, надувених образа свира

увек једну те исту сентименталну мелодију. За последњих 30 година он је по неколико пута обишао сваку улицу и уличицу овог милионског града. Неких дана грађани Њујорка су дарежљиви и он се увече враћа кући шешира пуног новчића. Али, много чеће са прозора полети на њега вода или празне конзерве. То је последњи улични свирач у Њујорку.

Њујорком лута 200.000 мачака без газде. Међутим, 25 мачака стално живе 25 метара дубоко испод земље. Њих чувају и хране радници једне станице подземне железнице и оне никад не излазе на светлост дана.

Њујорк је град у коме велики планински соколови свраћају на врхове облакодера одакле се понекад срчују у паркове да би уграбили којег голуба. Кажу да у Њујорку има 12 соколова чији распон крила износи и по 90 центиметара. Догађало се да ове птице-грабљивице нападају раднике док оправљају димњаке или чистачице док перу прозоре на високим зградама. Соколови не живе стално у Њујорку, већ негде у околини, и у град само повремено долазе. У њега долете тихо, непримећени, као што остају непримећене и остале незнаменитости једног града.

УМАЛО РАТ ЗБОГ СВИЊА

На острву Сан Хуан, спорној територији близу Ванкувер острва, Американци Лимен Катлер довикнуо је својој жени: „Британска свиња Царлија Грифина опет је зашла у мој кромпир! Убију је!“

Тог јунског дана 1859. године Катлер је поновио ту опомену и свом суседу. Грифин је само слегао раменима. Када је свиња поново стала да ришка по Катлеровом кромпирштуру, он је дограбио пушку и остварио своју претњу. Грифин је тражио одште-ту од 100 долара али је Катлер одбио да је плати. Енглез се заклео да ће тужити Катлера и да ће овог ухапсити Џејмс Даглас, гувернер Ванкувера који је енглеска крунска колонија.

Границе између Сједињених Држава и британских територија био је, према уговору од 1846. године, канал који дели Северну Америку од острва Ванкувер. Али, ту постоје у ствари два канала. Британци су у свом тумачењу мировног уговора као граички изабрали онај који укључује острво Сан Хуан у британску територију, Американци су се одлучили за други, онај који то исто острво припаја територији Вашингтона. Наци-

суде „једном америчком грађанину зато што је убио једну свињу“. На острво је сместа био упућен одред америчких војника.

Међутим, када је гласо америчкој „инвазији“ стигао до гувернера Дагласа, он је послао три ратна брода на Сан Хуан. На то су Американци одговорили слањем нових трупа. Напетост је расла и избијање рата очекивало се сваког тренутка. Можда би до тога и дошло да Америка није била на прагу грађанског рата између северних и јужних држава па се бојала сваког оружаног сукоба с Британијом. Најзад, разумним иступањем генерала Винфилада Скота дошло је до привременог споразума који „није вређао националну част ни једне од заинтересованих страна“. Наиме, острво Сан Хуан окупирани су и Британци и Американци.

Све до 1872. године питање овог малог острва није било политички решено. Тада је немачки кајзер Вилхелм I, као изабрани арбитер, доделио Сан Хуан Сједињеним Државама. Данас само један ма-

оналне страсти очас су се распалиле. Када је амерички генерал Вилијем Харни чуо да Катлеру Британци прете затвором, послао је извештај да су Британци напали светионике на острву и да намеравају да

ли спомен-камен на једној травној падини подсећа Американце-острвљане и њихове британске суседе на Ванкуверу, на црну свињу која умало није изазвала један рат.

И ЛЕЖЕ И УСТАЈЕ...

У тундрама полуострва Чукче расте кедр који зиму проводи лежећи под снежним покривачем. У пролеће дрво „устане“

као руку пријатеља кога давни није видео. Грана се подигла још више, а одмах потом осетио се мирис кедр.

Откопао је дрво које је лежало под снегом. Поред њега су била и остала стабла. Читав кедрова шумица. Али, да ли ће она оживети и хоће ли поново да устане?

Почетком јуна снега готово и нема. Експедиција је дошла на непознато место које се поново зеленело. Али кедрова стабла нису стајала усправно као с јесени, већ лежала с благо подигнутим врховима. Како су се само обрадовали људи кад су поново угледали шумицу и нашли у њој инструменте остављене јесенас.

Средином лета стабла у шумици су се потпуно усправила. Мирисали су четинари и одзивали птицима гласовима.

Кедр је успео да доскочи суровом поларном поднебљу. Зими, када су мразеви од 40 до 50 степени испод нуле, он леже у своју снежну постељу, жив и зелен, а у пролеће, тек што пригреје сунце, он полако устaje, ослобађа се снега и у лето усправља! У току хиљада година кедр, то једино четинарско дрво које расте у тундри Чукче, стекао је способност да прилегне када климатски услови угрозе његов опстанак.

По доласку на Чукчу Михаил Федорович, шеф једне научне експедиције решио је да заједно са својим помоћницима оде на краће крстарење по тундри. Био је август, али је у тундри Чукче било већ јесењих боја због чега је у то доба године много лепше него лети. Један делић тундре је у пурпурној боји, други у наранџастој, трећи у жутој. Сав простор сличан је огромном мозаику. Ко једном то види никад не заборавља ту лепоту.

Михаил Федорович је идући уживао и наједном наишао на малу зараван. Изненадио се: била је то својеврсна четинарска шума, израсла на песку и шљунку. Осетио се пријатни мирис четинара. Истина, стабла кедрова су била ниска јер је само он могао да се одржи на готово голој узвиштини у веома тешким природним условима севера. Откинувши границу кедрова почео је да је жваће.

— Прибајте — понудио је он својим пратиоцима — ово вај поларни витамин. Чучки од кедрових гранчица праве сок који лечи од скорбута и

реуме. Како би било да овде поставимо једну од наших контролних станица? Оставићемо у шумици инструменте и повремено ћемо свраћати да их прегледамо. Мислим да је ово место добро за проучавање вечито замрзнутог тла.

Предлог су сви прихватили. Једног зимског поднева Михаил Федорович је журно према шумици са својим помоћницима да види како раде инструменти на контролној станици. Ево и познате узвишине која се строј спушта ка реци. Али, где је дивна кедрова шумица? Као да је ту никада није ни било! Гола површина!

— Да се нисмо забунили и погрешили пут? — запитало се гласно Михаил Федорович и узео топографску карту да провери. — Не, на тачном месту. Ту је јесенас била кедрова шумица.

— Свакако су је исекли ради дрва? — у недоумици је рекао.

— Сигурно, Михаило Федоровичу — сложио се његов помоћник.

Дуго очекивани мај на далеком северу донео је отапање снега. А средином ма-

ја Михаил Федорович је пошао на смучкама у тундру. Нешто га је вукло на тајанствено место нестале шумице. Стигао је већ прилично уморан и сео на снег. Замислио се и погледао по околини. Одједном је чуо слаби шум и грудвица снега је пролетела поред његове главе.

— Откуда сад ово? Ко ли ме то грудва? — зачудио се он. — Нигде никог нема на километре око сем птица и слабог ветра...

— А!.. А! — узнемирио се Михаил Федорович, и када се окренуо угледао је грану кедрова која се њихала на ветру. Зелена гранчица се пробудила под снегом и покушала да га се ослободи. Човек ју је радосно прихватио

КАКО СЕ ПОСТИЖЕ ПОВЕЋАЊЕ ДОМЕТА ОРУЖЈА

Данас је и нашим најмлађима познато да би, рецимо, њихов камен избачен из праке летоо много даље кад не би било отпора ваздуха. Наравно да ваздух омета и слободни лет пушчаног топовског зрна. Али многи и не слуте да тако „нежна“ средина као што је ваздух

представља снагу која је у стању да веома много успори и умањи даљину гађања из било ког оружја.

Ако из пушке савременијег датума, испалимо метак под углом од 45 степени с почетном брзином од око 650 метара у секунди, зрно ће опустити дук чије ће теме бити високо близу 10 километара, а даљина — 40 километара! Али само под једним условом: да је гађање извршено у безваздушном простору. Иначе добићемо потпуно другачији лук и — десетак пута мању даљину...

Слично се дешава и приликом артиљеријског гађања. Али тада, пошто су у питању веће површине и отпор ваздуха је већи, тако да је и „неискоришћени“ домет код топова још упадљивији него код пушака. Због тога су артиљерици одувек настојали да на неки начин „доскоче“ отпору ваздуха. И нашли су савим случајно и неочекивано једно задовољавајуће решење.

Немци су у првом светском рату хтели да конструишу топ који би могао да гађа 20 километара далеко. Међутим кад је топ био готов — десило се оно што конструктор није очекивао: зрно је добило 40 километара.

Ускоро је „тајна“ одгонетнута — зрно, избачено под великим углом и са великом почетном брзином, досеже до врло разређених слојева у атмосфери где је отпор ваздуха неколико пута мањи. Због тога је и постигнут двоструко већи домет него што се очекивало.

Поучени тим искуством, Немци су успели да конструишу далекометни топ „Колос“ којим су у лето 1918. године гађали Париз са даљине од 115 километара и испалили из њега преко 300 граната. Цев је била дугачка 34 метра и постављена под углом од 54 степена. Испалена зрна описивала су необично висок лук, чије се теме налазило око 40 километара изнад равни гађања. На тај начин зрно се, за три и по минута, колико је укупно летело налазило два минута у разређеном ваздуху стратосфере, што је и омогућило тако велики домет.

РАТ СВЕТОВА

ЋУРКЕ И ВИКИНЗИ

Славни природњак Брем тврдио је да Европа пре Колумба није знала за ћурке. Печати из X и XIII века пронађени у гробницама у Мађарској оповргавају ово тврђење

сликом дивље ћурке, којом се обично користе учитељи на часовима зоологије у основним школама. Тако се срушио овај мит из Шлезвига.

Али недавно су ћурке — „лажни сведоци“ поново затражиле реч. У орнитолошком мађарском часопису појавио се чланчић под насловом „Ћурке у Европи у преколумбовско доба“ где се наводе занимљиве чињенице.

Већ одавно многи истраживачи сумњају у Бремово тврђење да су ћурке пренете у Европу 1523. године. У Великој совјетској енциклопедији каже се, на пример, да су се оне појавиле у Европи крајем XV столећа, мада Мексико та да још није био освојен и домаћа ћурка још није могла бити откривена. На овај датум су указивали и други истраживачи, међу њима и мађарски научник Ханко.

Међутим, мишљење ових на учника се оспоравало. У XIII — XV веку у Европу су увезене мисирке и због тога а-

ко је у неким старим рукописима говорено о ћуркама, присталице традиционалног „Бремовског“ становишта су објашњавале како је ћурка замењена мисирком.

Али 1939. године швајцарски научник Кузниц је објавио рад о откопавању рушевина замка Шванибург из XIII века у Швајцарској, и навео да су нађене и ћуреће кости. Овај налаз је 1956. године научник Вирглер узео као сасвим тачан и убројао је ћурку у средњевековну фауну Швајцарске. Ћуреће кости су пронађене и у једном очуваном слоју рушевина из XIV века у Буди, која је од 1235. године била резиденција мађарских краљева, а од 1361. године и њихова престоница. На три округла печата, пронађена у гробницама из X-XIII века у Мађарској, приказане су такође контуре ћурки с њиховом карактеристичном формом главе и оголелом кожом која им висе поред кљуна.

Тако су ћурке поново „ставиле на дневни ред“ питање о преколумбовским контактима између Старог и Новог света. Овде се треба поново сетити Нормана. Они су, очигледно, били доспели до крајева у којима су дивље ћурке биле масовно распрострањене. Али у Европу их нису морали пренети само они. Није мало европских рибара (Баски, Бретонци) могло стићи до Њуфаундлендских спрудова, а одакле и на амерички континент. Индијанци источних делова Северне Америке, где је постојбина ћурки, претпостављали су њиховом месу месу крупних звери које су ловили. А птицу која се није плашила, могли су тако ухватити и случајни дошљаци из Европе пре Колумба и — пренети је својим кућама.

Слава за откриће Америке припала је Колумбу. Али, да ли је велики морепловац имао претходника? Ко је први ступио на америчку земљу? Истраживања непрекидно трају и сада су откривени неки нови подаци.

Старогермански (нормански) натпис на кенсингтонском камени, нађеном у држави Минесоти 1893. године, показује се лажан. Бирдморски налаз (Канада) је полулажан — оружје стварно одговара „викиншкој ери“, али његово налажење на америчкој земљи — обична је мистификација. Истина ови „археолошки губици“ надокнађени су двоструко 1960. године, наласком на обалама Нове Енглеске остатака викиншког брода.

Нису „имале среће“ ни ћурке из Шлезвига. Мало пре почетка другог светског рата у катедрали Шлезвига, саграђеној 1280. године, под сликом која је приказивала витељско кажњавање деце, откривена је слика осам ћурки. Специјалисти су објаснили да је живопис на зиду израђен у средњевековној техници и да је уметнику „позирала“ дивља ћурка. Али у Европу је по-

сле открића Америке била пренета мексиканска домаћа ћурка. Откуд се онда ту створила дивља? Норманисти су закључили да је, сем Викинга, ћурку, која је послужила као модел, у Европу морао пренети неко други.

Убеђиви противдокази појавили су се у малочитаним новинама 1940-1941. године и зато је драгоцене информације остала до недавно непозната. Као главни сведок, а исто временом и као кривац, истукао је уметник Олсберг, тада већ у дубокој старости. Показало се да је, без своје воље, он био кривац што се појавила та надувана теза, тако драга норманистима, о „преколумбовским ћуркама у Шлезвигу“.

Приликом реставрирања живописа по зидовима катедрале 1888-1891. године, на месту нејасних трагова девних фризова непознате садржине, Олсберг је нацртао по два пара дисци и ћурки. Четрдесет година после тога други уметник избрисао је дисцие и заменио их тим злосребним ћуркама. Али ни једна ћурка уопште није ни позирала Олсбергу, јер је пред његовим очима била само... карта са

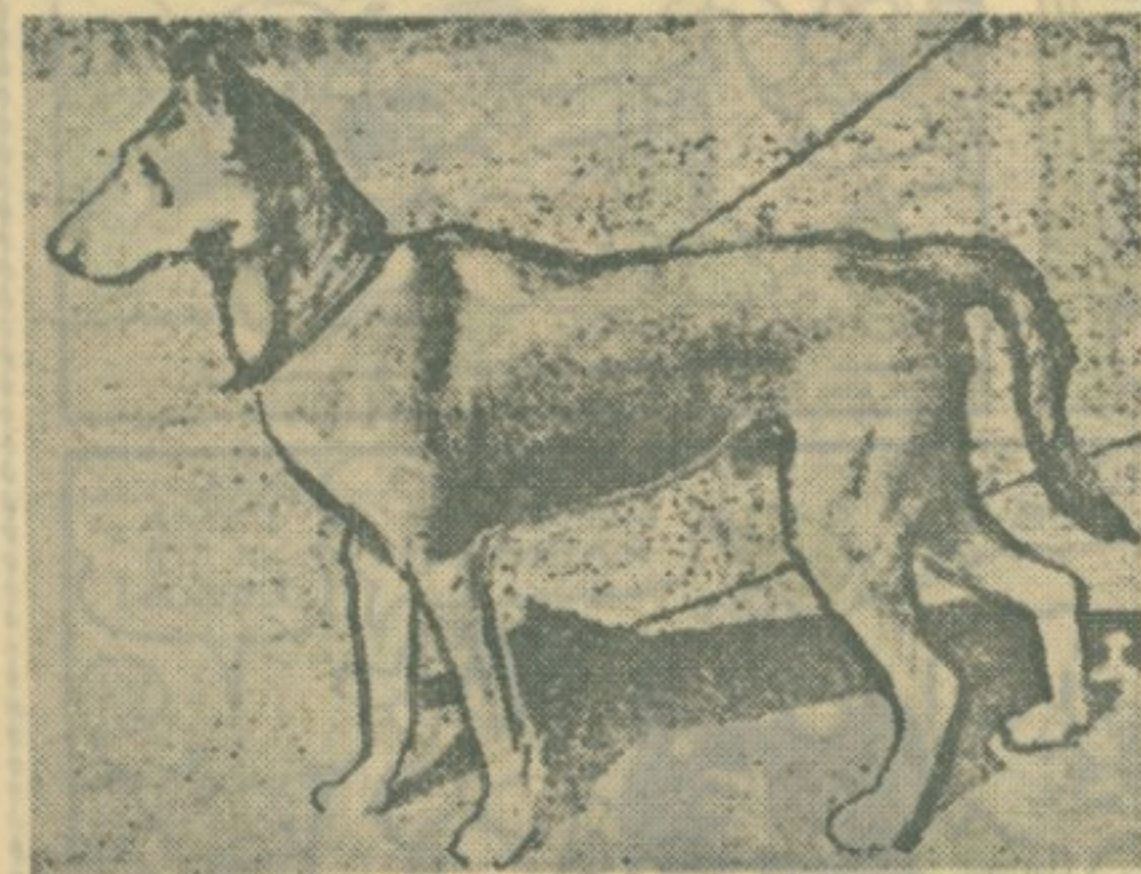
НАЈСТАРИЈИ...

Кости овог пса старе су 12.000 година, дакле 3.000 година старије од свих досад познатих.

Скелет је пронађен баш поред саме зграде музеја 1914. године, кад су ту вршена нека ископавања ради подизања нове куће. Нађене су неке кости и у права музеја је одмах презузела откопавања. На светлост дана изишла су два скелета: један тура (азијског говечета), а други пса. Отисци зуба пса на

њој. У почетку су стручњаци мислили да је то скелет вука, али су каснија састављања скелета показала да је у питању пас. Скелети паса из прастарих времена нису ретвост — доказују само да је наш пријатељ пас живео веома дуго пре нас. Тек кад је поленализом доказано да је нађени скелет стар 12.000 година, постао је овај налаз, права сензација.

Становници Франкфурта

костима тура доказали су да је пас био нападач. Да ли је био сам или у чопору није се могло утврдити. Пошто је на том месту била мочвара, вероватно су и нападач и нападнути нашли заједно смрт у

су веома поносни на свог пса, кога из милоште зову „Рекс“, јер њиме, пошто пси увек живе у близини људи, желе да докажу како је и сам Франкфурт могао већ у то време постојати.

ЛАВЉИ ПАРФЕМ

Сопственик једне велике плантаже шећерне трске у Наталу, у Африци, био је доведен готово до нице пропасти јер су му нилски коњи редовно уништавали младу трску. У невољи он се обратио једном зоолошком институту у Немачкој. После неколико месеци експериментисања институт је послао у Натал једног свог научног сарадника који је на месту где су нилске коње редовно долазили на „ручак“ поучо концентрат човечјег зноја. Животиње су наставиле да пустоше плантажу. Тада је научник пробао друго

средство: течност која је веома продорно заударала на лавове. Када су затим нилски коњи наишли, попушкали су неколико секунди, да би се затим брзо вратили одакле су и дошли. Отада плантажер редовно употребљава „лављи парфем“ и нилски коњи више не долазе на његову плантажу.

ПРАКТИЧНО

Аутомобилисти у Минхену ће убудуће моћи и писменим путем да одговарају за своје лакше саобраћајне прекршаје. На пример, ако пређу дозвољену брзину саобраћајна полиција ће им упутити писмену опомену на којој ће се налазити и део за одговор. Кривац ће тако одговарати за прекршај а да не губи време.

ВОДА — ТОПЛОТНИ ИЗОЛАТОР

Нов изолациони материјал, који садржи 90 одсто воде, „термосорб“, произведен је у САД. Намењен је првенствено ракетној техници и у стању је да сачува воду од испаравања и при највишим температурама.

АТМОСФЕРА ИЗЛУЧУЈЕ СВЕЛОСТ

Доктор Херберт Фридман са Вудсхолског океанографског института у Сједињеним Државама установио је да се на 290 до 960 км око Земље налази слој слабосветлећег гаса. Светлост је невидљива човековом оку али може да се примети помоћу специјалних инструмената. Извори су јој атоми водоника на које делују ултраљубичасти зраци Сунца.

ПОРАЖАВАЈУЋЕ БРОЈКЕ САОБРАЋАЈА

Према подацима немачког статистичког завода у целој републици је страдало у саобраћајним несрећама поред старијих и много младих људи. У 1959. години на аутопутевима страдало је 1159 деце испод 14 година, док је 38.491 било повређено. Исте године изгубило је животе 3.546 одраслих, скоро половина је била старија од 65 година.

ИМА УСЛОВА

Највећу сензацију у Енглеској изазива данас младић Вазуки из племена Ватуси у Конгу, висок 2,10 метра, који хоће да прави каријеру као рвач. Његов тренер има за сада још мукe с њим јер Вазуки још врло мало зна о интернационалним правилима овог спорта.

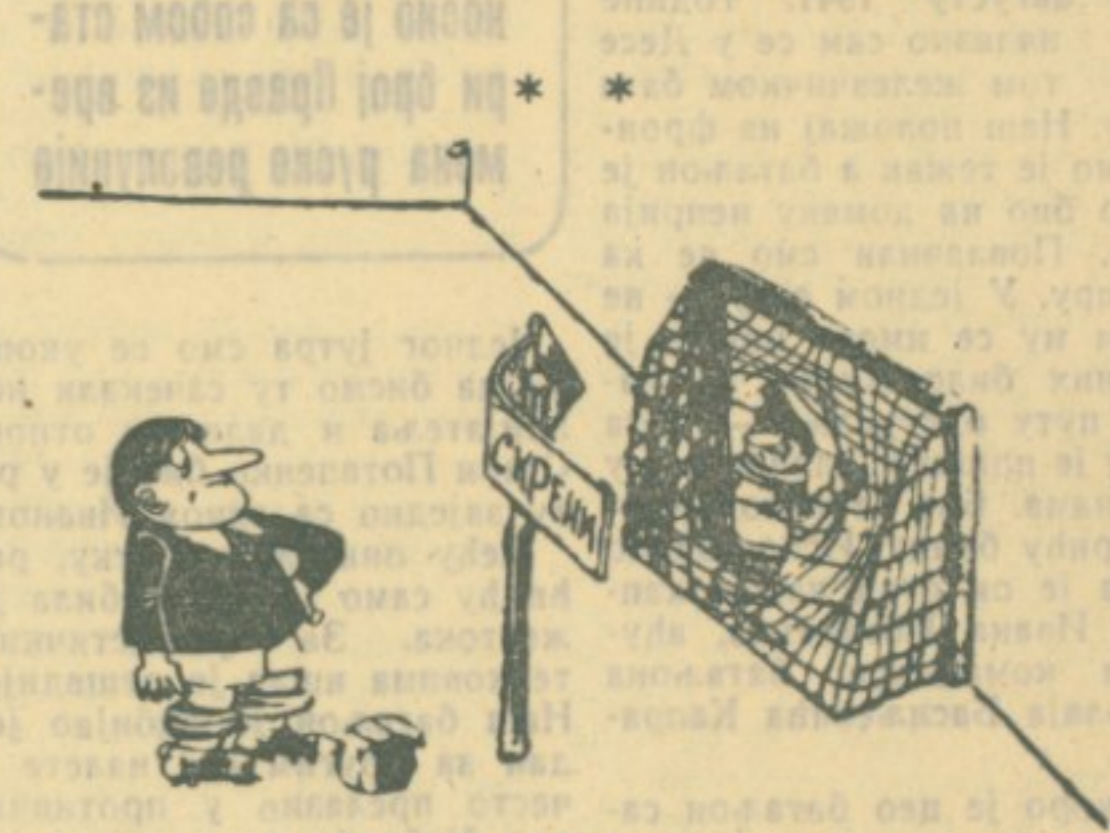
ЗА СВЕТСКО ПРВЕНСТВО

И швајцарски државни тим, као и други многи тимови у свету, тренира за светско првенство у фудбалу које ће се одржати у Чилеу. У прилогу доносимо цртеже тридесетогодишњег цртача из Цириха Паула Штауфенегела-Штауфија, који је по њима постао веома чувен у свету.

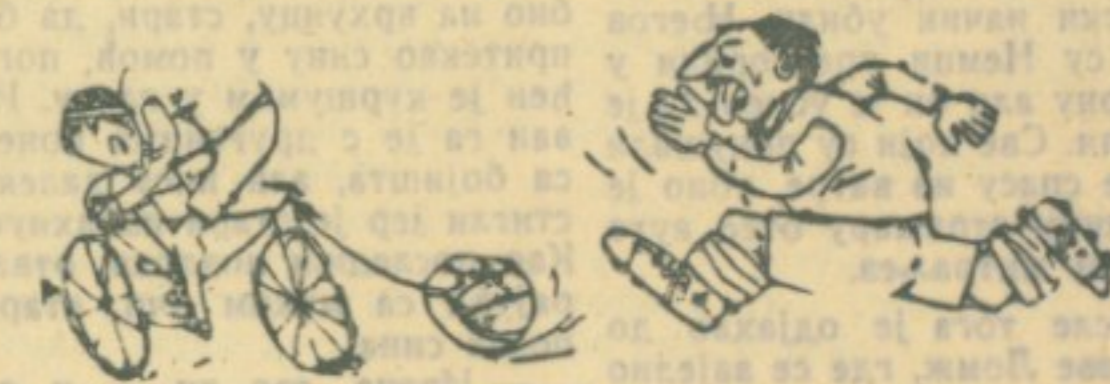

ПРОТИВНИК ЋЕ СЕ ТЕШКО УСУДИТИ ДА ДОЂЕ ДО ЛОШТЕ

ДРЖАЊЕ НОГУ У РАСТВОРУ ДИНАМИТА И ВОДЕ, ПРЕД СВАКУ УТАКМИЦУ ПОЈАЧАВА ШУТ

ОВАКО НИЈЕ ТЕШКО БРАНИТИ

ТРЧАЊЕ — КОНДИЦИОНИ ТРЕНИНГ

С ЛОПТОМ У КОРПИ ЈЕ НЕНАДМАШАН

СПЕЦИЈАЛНИ ТРЕНИНГ ЗА СТРЕЛЦЕ

НАЈНОВИЈЕ: МАСИРАЊЕ НАВАЛНОГ ИГРАЧА ГОЛПОМАДОМ

ПОЗОРИШТЕ ОД ВАЗДУХА

За једно од пољских позоришта, чија трупa гостује на разним странама земље, начињено је оригинално покретно здање, ако се тако може назвати полукугла са дуплим зидовима од памучне импрегниране тканине. Постављање „позоришта“ траје само један час и, у суштини, своди се на то — да се између два слоја упумпа топао ваздух. Полукугла се тако надује у засвојену салу — у којој има мениране гледалаца.

ИЗ АРХИВЕ ЗАБОРАВА

Немачки војник који се добровољно предао,

У августу 1941. године налазио сам се у Десе том железничком батаљону. Наш положај на фронту био је тежак а батаљон је често био на домаку непријатеља. Повлачили смо се ка Дњепру. У једном селу — не сећам му се имена пошто је сличних било много на нашем путу одступања — батаљону је пришао један човек у годинама. Био је висок и имао риђу браду. Испоствио се да је он отац нашег каплана Ивана Потапенка, ађутанта командира батаљона Николаја Басиљевића Капранова.

носио је са собом стари број Правде из времена руске револуције

Једног јутра смо се укопали да бисмо ту сачekali непријатеља и дали му отпор. Стари Потапенко био је у роу заједно са сином Иваном. Нећу описивати битку, рећи ћу само једно — била је жестока. За фашистичким тенковима ишла је пешадија. Наш батаљон је одбио један за другим све налете и често прелазио у противнапад. У борби прса у прса стари Василије Потапенко не знајући за страх ишао је напред са сином. Када је окршај био на врхунцу, стари, да би притекао сину у помоћ, погођен је куршумом у главу. Иван га је с друговима понео са бојишта, али нису далеко стигли јер је стари издахнуо. Као последњи поздрав, отварајући са мучком очи, стари позва сина:

— Иване, ево ти — и он стави руку на груди. — Узми новине, Немац ми их је у Ломжу вратио. Ти већ знаш... Када се битка завршила војници приђоше Ивану који је у рукама држао „Правду“ сву пожутелу од времена. На нојинама је писао: „Дар руског војника Василија Потапенка...“

Ускоро је цео батаљон сазнао за тужну причу старог Потапенка. Прикључно нам се пошто је сахранио своју жену коју су фашисти на зверски начин убили. Његов дом су Немци претворили у касарну али он је успео да је запали. Све који су покушали да се спасу из ватре, убио је а једном стражару отео аутоматски митраљез.

После тога је одјашао до тврђаве Ломж, где се заједно са својим другим сином борио против хитлероваца. Били су то дани испуњени димом и палењем а син је на његове очи погинуо.

Иако смо одступали бранили смо упорно сваки педаљ земље али је Дњепар био последња тачка до које смо могли да се повлачимо.

Уместо кугла бацају се котури с дршком по леденој путањи широкој 7 а дугачкој 200 метара. За овај спорт је потребна поред прецизности снага да би котур упао у одговарајуће кругове.

Олимпијске медаље уместо купуса и кнедли

Куглање на леду је у Баварској и Аустрији веома популаран спорт још од 18. века. Момчад која изгуби плаћа победнику суво месо с купусом и кнедлама. Док победнику остаје да плати пиће. Овај спорт није могао лако да се одомаћи код других народа. Међутим, Давос у Швајцарској је примио ову стару игру алпских земаља, тако да је и тамо куглање на леду постало нарочита врста спорта још 1898. године. Упркос свему овај спорт се одржао до данас. Само кнедле не бити замењене сјајним пехарима. Прет прошле године је у Регену одржано једанаесто европско првенство у куглању на леду, а 1964. у Инсбруку, овај спорт ће постати олимпијска дисциплина.

Године 1918. у сеоцу где је живео Василије Потапенко за оставио се немачки пук који је био у саставу окупационе армије фелдмаршала Јејхорна. Василије се спријатељио с једним немачким војником који се показао као присталица руске револуције. Убрзо су нашли заједнички језик. На разстанку Василије је покорио немачком војнику „Правду“ с лењинским Декретом о земљи.

А првих дана рата 1941. године, у тврђаву Ломж пријавио се један немачки бегунац. На саслушању је изјавио да се добровољно предаје и да има нешто важно да им саопшти. Податке које им је дао били су аутентични. Пошто су га претресли нашли су му у једном џепу „Правду“ пресавијену на четворо. Новине су му вратили али су га запитали откуд му. Немац је све потанко испричао и кад је поменуо име Потапенка официр који га је саслушаво тргао се — то је био млади син Василија Потапенка. Када је погледао новине, сетио се очеве приче. Син је омогућио да се два стара ратна друга поново сретну. Приликом напада на тврђаву одбегли немачки војник се борио на руској страни. За време једне борбе био је смртно погођен у груди и новине у унутрашњем џепу капута поцрвенеле су од крви. Умирући, Хелмут — тако се звао Немац — замолио је Василија Потапенка да узме „Правду“ за успомену.

Син Василија, Иван Потапенко, дуго је носио новине у једном џепу, али је и он погинуо 1942. године, приликом повлачења са полуострва Керч.

БОРБА РИБА У ТЕГЛИ

На Тајланду се организују борбе малих риба чије је латинско име *Betta splendens*. Кад се две рибице ове врсте, крволочне и свирепе, нађу једна према другој настаје огорчена борба међу њима док једна не остане победник. Рибице су нормално жућкастобраон боје, али у току борбе је нагло мењају и то од најтамније плаве до црвене, виолет па чак и црне кад борба достиже врхунац. Овим животињама, обичним малим рибицама из акваријума, дугачким 7 до 8 сантиметара, никако не одговара њихов свађалачки темперамент и убилачки инстинкт.

Знајући за ову изванредну борбеност ових „животињаца“ Тајланђани су дошли на идеју да организују борбе међу њима, као што се одржавају борбе петлова, или биковца у Шпанији.

Пошто је полиција у Бангкоку забранила овакве „утакмице“, највише због клађења међу посматрачима, то се оне одржавају полутајно.

Сама одаја личи на мали дрвени амфитеатар са таваницом од летава. У одаји за „борбе“ налази се један дугачак сто на коме су поређане стаклене тегле. У свакој

Изложба „шампиона“. Купци-кладници помно испитују рибице спремне за борбу. Треба бити добар познавалац, или веома срећан, да би се погодио победник

плива по једна рибица у бистрој води. Тегле су одвојене једна од друге комадима картона, да рибе једна другу не би виделе. Јер чим једна угледа другу, јурне ка њој као бесомучна и не види стаклену преграду о коју увек озледи уста.

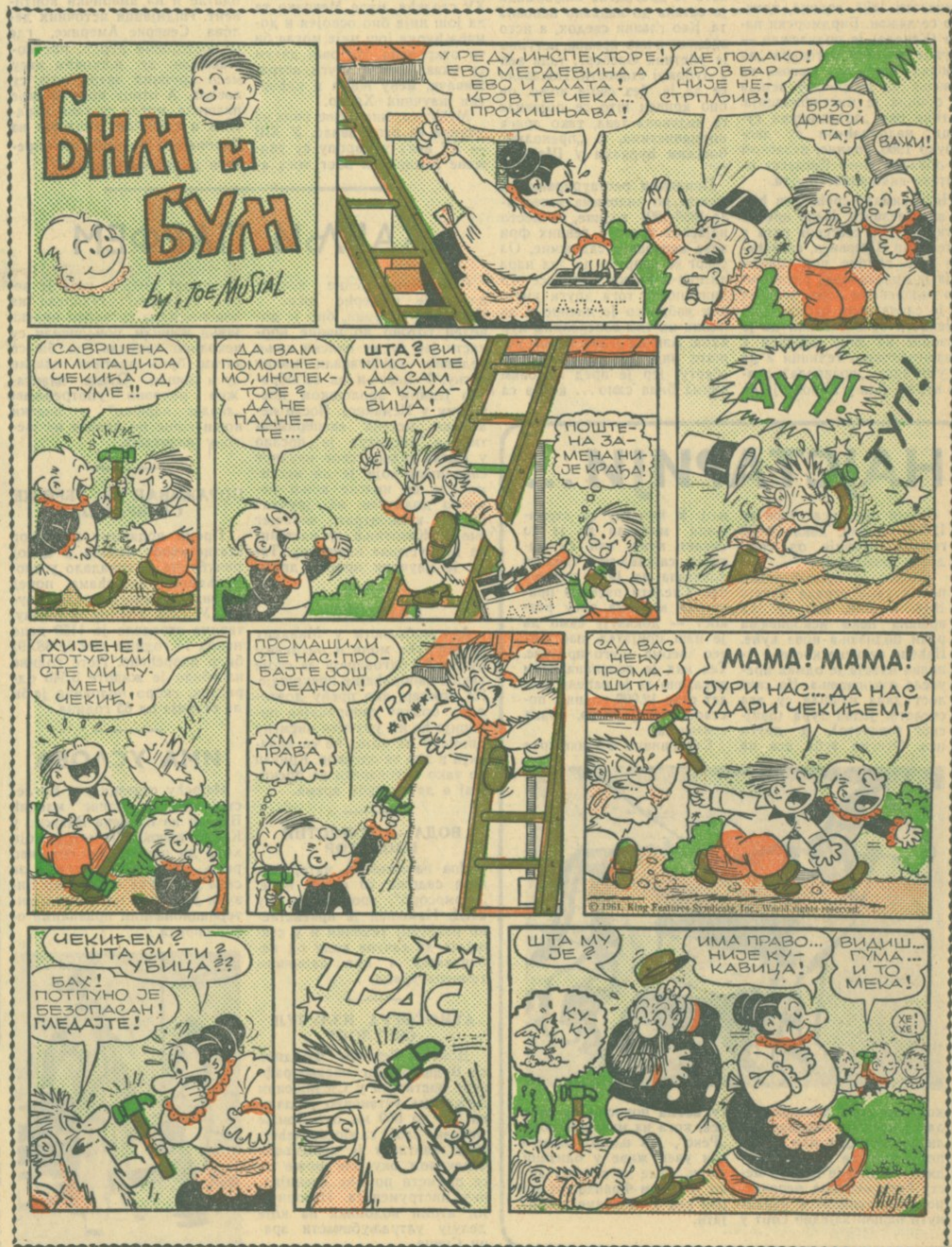
Да оцени борбеност једне рибице није лако неувежбаним очима. Али поједини Тајланђани су у овоме врло вешти, и њихове спекулације су зато по сумама у које се кладе огромне.

Борба почиње кад власник сале распрода све тегле. Продаја почиње када се све рибе

одређене за борбу покажу и положе опкладе а кладници постану у ствари и власници рибица.

По закљученој куповини стављају се по две рибице у исту теглу. Борба почиње после неколико чарки као у боксу. А права битка настаје кад необична игра на смрт почне да мења и њихове боје.

У малом амфитеатру навичке страсти достижу врхунац. Смрт једне рибице изазива тријумфалне или очајне крике кладница и навичака.

Све већи број моторних возила у метрополама сва ког дана поставља проблем брзог и неометаног саобраћаја. Улице су сада тако закрчене возилима да се више не може ни говорити о брзим аутобуским и тролејбуским везама. Зато све већи број великих градова покушава да решење нађе — под земљом. Некадашње трамвајске линије се претварају у подземне железнице а у појединим градовима и нормалне железничке везе се спуштају испод тла.

На широком плану кренула је овим путем и Западна Немачка. Поред већ постојећих градова са метроима, још десет великих градова треба да добије подземну железницу. У Минхену, Франкфурту, Диселдорфу и Хановеру је већ почела израда планова за копање тунела како би се што пре приступило и извођењу радова.

У напорима да се саобраћај што пре спусти испод земље предњачи Есен. Већ следеће године брзи

СИГУРНО ЈЕДИНО ПОД ЗЕМЉОМ

воз у овом граду треба да пролази испод земље. То је први корак у изградњи мреже подземне железнице која ће бити дуга око 6 километара и имати 7 успутних станица.

Већ почетком ове године у Штутгарту ће почети

радови на двоспратном тунелу. Средства од преко пола милијарде марака већ су обезбеђена. На првом спрату би била подземна железница са потребним прилазима и станицама, а на другом би се поставила пруга за експресни трам-

вај. У овој години и град Билфелд приступа изградњи метроа.

Кели такође планира извођење подземне железнице дуге 6 километара од којих ће сваки стајати 22 милиона марака. У Бремену су предузети први радови на разради сличног пројекта.

Најобимнији програм има Франкфурт. После тро годишњег проучавања терена и радова на мрежи одлучено је да се за потребе подземне железнице изгради тунел дуг 21 километар.

У Хановеру 12 трамвајских линија дугих 6,5 километара треба да буде спуштено под земљу. Метро у Диселдорфу ће имати 6,5 километара а у Дортмунду 6,6.

Спуштањем основних саобраћајних веза испод земље, растеретиће се саобраћај на површини и тиме обезбедити пешаци од саобраћајних несрећа, а и олакшати њихов одлазак од куће до радног места или центра града.

ПРИСТУП ПОВИНАМА ЗАБРАЊЕН

Забрањено је свим службеницима да уносе новине у просторије провинцијске владе у Квибеку у Канади. Радлог је велико губљење времена јер сви попуњавају укрштене речи уместо да раде.

РЕКОРДНА ГОДИНА

Прошла година је свакако рекордна по броју саобраћајних несрећа у Великој Британији. Према првим подацима за десет месеци прошле године изгубило је живот 7.100 лица у саобраћајним незгодама.

ПРЕТЕРАШЕ

Један париски гурмански ресторан у свом јеловнику препоручује само леви батак петла или кокоши. Све посетиоце одмах заинтересује због чега баш леви! И добију објашњење да је он мно- го мекши, јер живина приликом спавања стоји на десној ноzi.

„КОЖНЕ“ ЧАКШИРЕ

Прошле године је шест хиљада поштара у Сједињеним Државама страдало од паса. Неки аматер-проналазач се побринуо да заштити несрећне поштаре, изложиве овој опасности. Начинио је панталоне од алуминијума које штите поштаре од уједа животиња и специјалан уређај са сузавцем да би се одбранили у случају напада.

Јесће ли већ чини да...

...у Југославији има близу 300 облика народних игара и њихових комбинација.

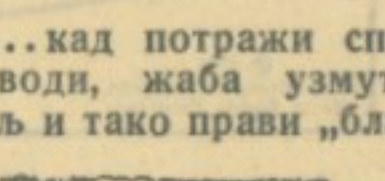
...амфодиплопија значи нејасан вид, односно кад се предмети виде дупло.

...све до 16. века кандидати за степен доктора медицине морали су при промоцији да положе заклетву да нису ожењени.

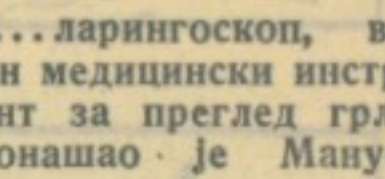
...први зубарски приручник написао је и издао 1728. године париски дентист Пјер Фошар. Његова књига, која се звала „Зубни хирург“, представља почетак зубне медицине као науке.

...кад потражи спас у води, жаба узмути муљ и тако прави „блатну завесу“ која је скрива од непријатеља.

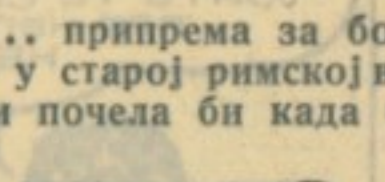
...реч аперитив води порекло од латинске речи аперитив — што значи апетит. По мишљењу стручања и реч аперитив има исто, латинско порекло. То је месец кад се шире канали у биљкама да би више црпили сокове из тла.

...ларингоскоп, важан медицински инструмент за преглед грла, пронашао је Мануел Гарсна (1805-1906) Шпанац, учитељ певања у Паризу.

...у Версају постоји широки травњак који се простире од терасе до великог канала. Прича се да је архитекта Л Нотр имао много мукe да добије дозволу за прављење овог травњака, а кад ју је добио онда је морао да га направи за једну ноћ да се краљ не би предомислио и одлуку повукао.

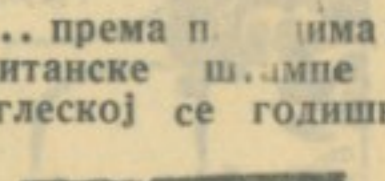
...припрема за борбу у старој римској војсци почела би када би војсковођа обесио свој пурпурни огртач испред свог шатора.

...за време сушних месеци биљка „салагинела лепидофила“, која расте у Тексасу и Мексику, постаје сува, мрква и збрчкана лопта, наизглед безживотна. Међутим, са првом кишом лопта се отвори, поново озелени и настави да живи.

...према легенди из британске шалине у Енглеској се годишње склопи и исплати опкла да у вредности од преко 130 милијарди динара.

...у париским метроима путници забораве у току једне године преко 700.000 разних предмета.

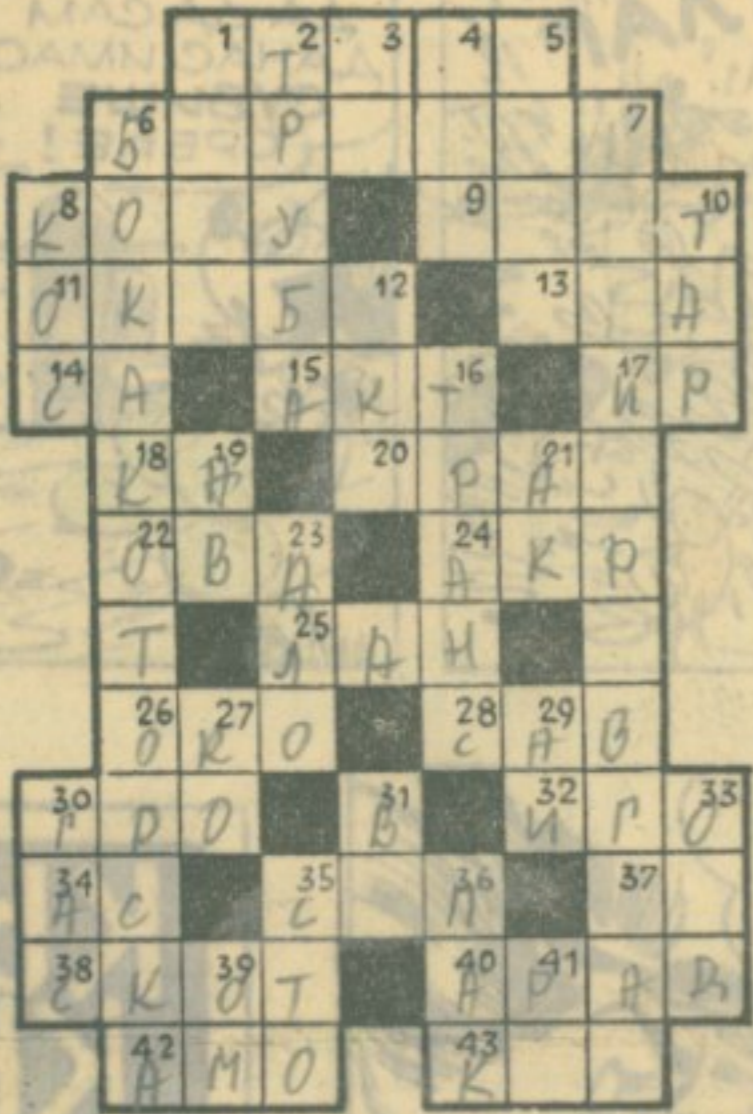
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) предујам; 6) врста пеа; 8) амерички дизајнер тегава; 9) холандски песник (Дегенер); 11) прилог за место; 13) узвик; 14) предлог; 15) службени спис; 16) хемијски знак за иридијум; 18) предлог; 20) грчки песник („Феномени“); 22) показана заменица; 24) стара мера за пољске површине; 25) индустријска биљка; 26) орган чула вида; 28) целокупан; 30) највећи део; 32) француски књижевник („Звоначар Богородичне цркве“); 34) првак; 35) врста јелена; 37) хемијски знак за рутенијум; 38) енглески књижевник („Ајванхо“); 40) град у Румунији; 42) прилог за место; 43) место у Срему.

Усправно: 1) река у Италији; 2) музички инструмент; 3) узвик; 4) присвојна заменица; 5) ковано сребро; 6) залив на Јадрану; 7) град у Србији; 8) птица певачица; 10) пустиња у Азији; 12) река у СССР; 16) занос; 19) ономатопеја лавеза; 21) врста першуна; 23) телефонски позив; 27) упитна заменица; 29) иницијали нашег књижевника, добитника Нобелове награде; 30) плин; 31) домаћа животиња; 33) област између Хималаја и Ганга; 35) трцифрен број; 36) свежа; 39) јединица за мерење електричног отпора; 41) јапанска мера за дужину.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) писмо; 6) Планица; 8) ила; 9) ала; 11) заврше-

так; 14) ас; 15) акт; 16) Ур; 17) Того; 19) Ин; 20) да; 21) си; 22) на; 23) анис; 25) ио; 26) уље; 27) ка; 29) сталагмит; 32) Тел; 33) Ија; 34) санкање; 37) стадо.

Усправно: 1) Плав; 2) И(во) Андрић; 3) снешко; 4) ми; 5) опат; 6) пласт; 7) алаун; 8) иза; 10) акр; 12) рага; 13) ет; 18) ола; 19) ини; 21) снег; 22) нотес; 23) Аљаска; 24) скије; 25) Ист; 26) ул; 28) ата; 30) адас; 31) Мињо; 35) Н(икола) Т(есла); 36) Ад.

ЕЛЕКТРИФИЦИРАНА ТРАНСИБИРСКА ЖЕЛЕЗНИЦА

Недавно су у Совјетском Савезу завршени последњи радови на електрификацији Трансибирске железнице. Сада већ овом линијом дугачком 5.500 километара иду композиције вучене електричним локомотивама. Не само да се тиме постижу веће брзине него је овај начин вуче много економичнији од дизел

или парне јер не изискује изградњу никаквих депоа за гориво или воду.

Као што је познато, трансибирска железница повезује Москву и Макушин.

ВОЊНИ СОКОВИ У КРИСТАЛУ

У Аустралији је пронађен нов начин конзервисања хране смрзавањем и дехидратацијом у безваздушном простору. Тако ће месо, лоше и поврће моћи да се одржи читаве две године а према томе у изгледу су и сокови у кристалу.

ДРАГОЦЕНЕ СЛИКЕ

Галерија слика у Берлину предузела је специјалне мере да заштити драгоцене слике од провалника. Све скупоцене уљане слике малог формата биће заштићене специјалним секурит-стаклом које неће посетиоцима ометати гледање а онемогућиће провалницима да слику изнесу.

Нови програм

Нови програм једне енглеске ревије на леду бесумње ће се свидети публици. Мишел и Керол, светски професионални мајстори у клизању на леду увек бављају чак и падове јер

ће обоје на представама често постизати брзину од 75 км на час. При овако вртоглавој брзини може да дође и до опасних повреда.

НАПРАВИ САМ

ЛЕП КОВЧЕЖИЋ ЗА СИТНИЦЕ

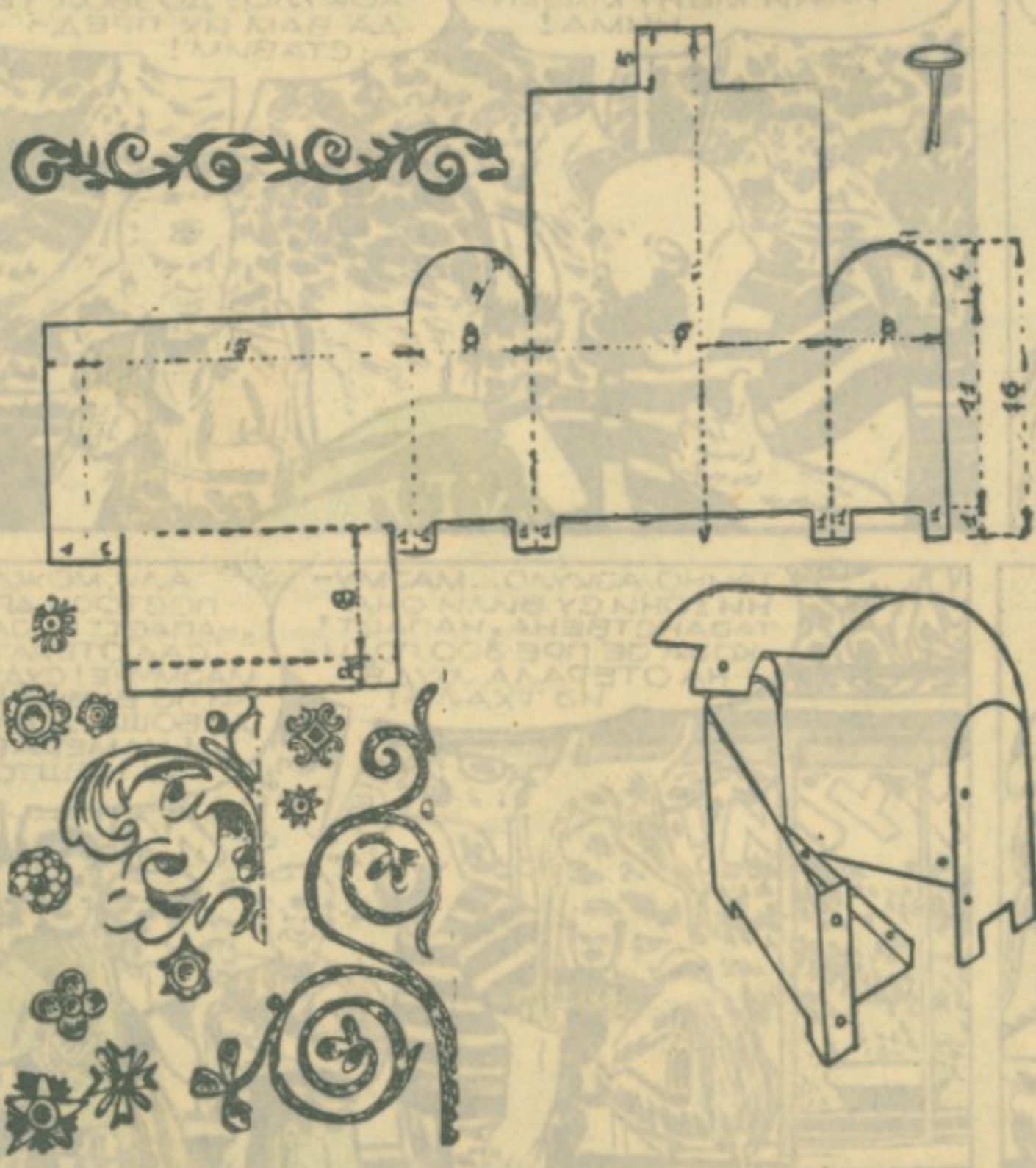

Да бисте имали где да оставите писма или предмете који су вам драги направите овај леп ковчежић, наравно од картона.

Најбоље је да узмете јачи бели или у боји картон и прецртате наш цртеж, читаву мрежу ковчежића, према датим димензијама

Кад га исечете и испресавијате — по свим тачкастим линијама, лако ћете га склопити и залепити. На крају га украсите ор-

наментима узетим са старих ковчега и намештаја које видите на нашем цртежу.

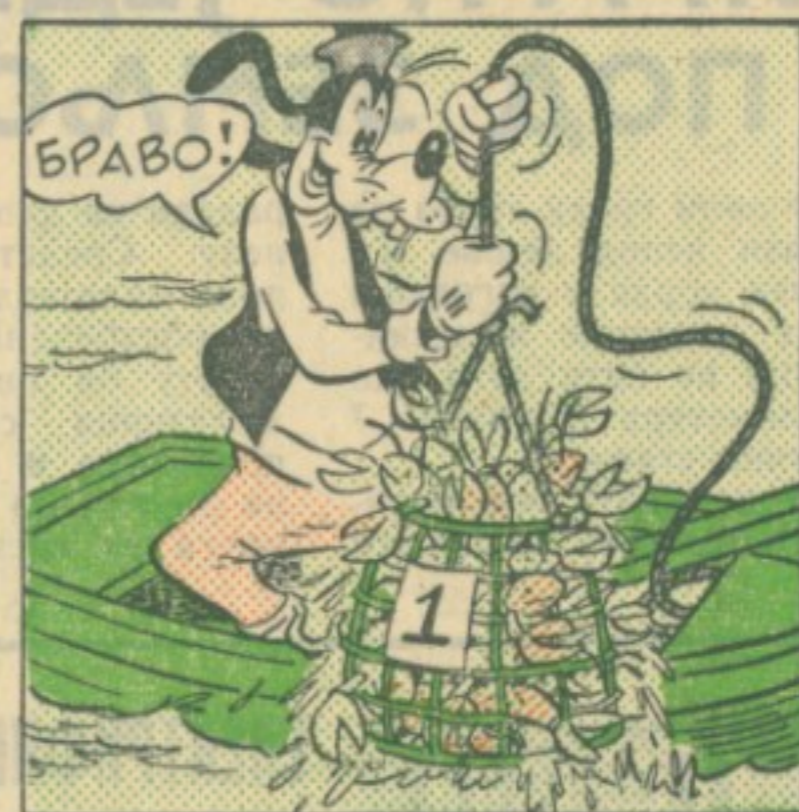

МАЛИ САВЕТИ

Ништа није непријатније него кад хоћемо да се умивамо а нађемо сапун лепљив и мек. Деша, кад се журе, ставе сапун обично у кутују где се слина вода за време умивања. Осим тога што је овакав сапун непријатан за око и прање он се брже и троши. Зато је најбоље после употребе сапуна спирати под славином а онда га оставити у чистој и сувој кутуји која има дупло дно, да би се ипак сасвим оцедио у њој.

Кад остану сасвим мали комадићи сапуна којима се више не може прати, не треба их бацати. Скупите их и ставите у кесицу коју сте сами начинили од бротира. Нека кесича стоји оклењена у купатилу и кад хоћете да перете руке да се умивате наклапите је и трљајте њоме руке. Кесича ће пропустити та мала количка вам треба сапунице.

Ква-Ква!

увећује Паја Патак

РАЈИН ОДГОВОР

— Шта је кичма? — запитало је учитељ Рајна на часу биологије.

— Кичма је дугачка кост са много приљенова. На првом одоздго седи моја глава, а на последњем седим ја — гласио је Рајин одговор.

ОЧИГЛЕДАН ДОКАЗ

Паја и Шиља изинили су једног јутра рано у ерт. На влатима траве још је блистала роса.

— Топлије је него што би то човек рекао — рече наједном Шиља.

— Како? Зашто? — зачуђено ће Паја.

— Па погледај само како се трава зноји — мудро одговори Шиља.

ЊЕГОВ ПРОБЛЕМ

Дошао Влаја Пати на је пита:

— Кажми ми, тетка Пато, како се гази поток: са ципелама или без ципела?

— Зашто то питаши?

— Прекјуче сам газио поток у ципелама на ме ујка Паја грдио. Јуче сам скинуо ципеле и док сам ја газио поток неко ми их је украо, на ме он онет грдио. Ето зашто питам.